

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2021

Martin Nosek

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

**Mediální obraz odstraňování sochy maršála Koněva
z náměstí Interbrigády v Praze 6**

Bakalářská práce

Autor práce: Martin Nosek

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: PhDr. Zuzana Lizcová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 23. 7. 2021

Martin Nosek

Bibliografický záznam

NOSEK, Martin. *Mediální obraz odstraňování sochy maršála Koněva z náměstí Interbrigády v Praze 6*. Praha, 2021. 54 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Zuzana Lizcová, Ph.D.

Rozsah práce: 71 469 znaků

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je přiblížení a analyzování mediálního obrazu sochy a osoby maršála Ivana Stěpanoviče Koněva v období diskuze o jejím odstranění z náměstí Interbrigády v Praze. Zkoumání byly podrobeny články, které v období 12. března 2019 až 3. října 2020 uveřejnily portály Novinky.cz, Aktuálně.cz a iDNES.cz. Pro účely analýzy byla použita kvantitativní obsahová analýza. Její prvotní aplikace se zaměřila na základní charakteristiky článků (distribuce publikace v čase, délka článku, přítomnost klíčových termínů v nadpisech a textu). Další použití metody směřovalo k ověření toho, s jakými obsahy a charakteristikami byl Koněv spojován a jakou roli přisoudila média svými články prezidentovi Miloši Zemanovi, starostovi Prahy 6 Ondřeji Kolářovi a generálporučíkovi Andreji Andrejeviči Vlasovovi a jeho vlasovcům. Celkovým výstupem analýzy je grafický a tabulkový přehled, který je v kontextu jednotlivých hypotéz interpretován. Závěrem práce je, že mediální obraz, který byl veřejnosti médií nabídnut, byl formulován tak, aby spíše potlačil obraz Koněva jako osvoboditele z roku 1945. A tím dal prostor pro „nové“ historické postavy a charakteristiky, jejichž zveřejnění by bylo v dobách dřívějších nemyslitelné.

Abstract

The aim of this bachelor's thesis is to approach and analyze media coverage of the statue and the person of marshal Ivan Stěpanovič Koněv in the period of discussion about its removal from the Interbrigade Square in Prague. Articles that were published by the Novinky.cz, Aktuálně.cz and iDNES.cz portals in the period from March 12, 2019 to October 3, 2020 were examined. For the purpose of this analysis, quantitative content analysis was used. Its initial application focused on the basic characteristics of articles (distribution of the publication over time, length of the article, the presence of key terms in the titles and text). Further use of the method was aimed at verifying the contents and characteristics with which Koněv was associated and what role the media assigned to president Miloš Zeman, mayor of Prague 6 Ondřej Kolář and lieutenant general Andrej Andrejevič Vlasov and the Vlasov group. The overall output of the analysis is a graphical and tabular overview which is interpreted in the context of individual hypotheses. The conclusion of the work is that the media coverage, which was offered to the public by the media, was formulated to suppress the image of Koněv as a liberator in 1945. And thus gave space for "new" historical figures and characteristics, the publication of which would be unheard of in previous period.

Klíčová slova

Mediální obraz, kvantitativní obsahová analýza, online média, Koněv, socha, kolektivní paměť

Keywords

Media coverage, quantitative content analysis, online media, Konev, statue, collective memory

Název práce

Mediální obraz odstraňování sochy maršála Koněva z náměstí Interbrigády v Praze 6

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Zuzaně Lizcové, Ph.D. za její podporu a cenné komentáře, které mi poskytla během vedení mojí práce. Rovněž bych chtěl poděkovat mojí rodině, která mi byla oporou během celého studia.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Martin Nosek

E-mail:

11695853@fsv.cuni.cz

Studijní obor:

Mezinárodní teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

5., 2020/2021

Semestr a školní rok ukončení práce:

6., 2020/2021

Vedoucí bakalářského semináře:

doc. PhDr. Jiří Vykoukal, CSc.

Vedoucí práce:

PhDr. Zuzana Lizcová, Ph.D.

Název práce:

Mediální obraz odstraňování sochy maršála Koněva z náměstí Interbrigády v Praze 6

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):

Z veřejného prostoru byla odstraněna socha maršála Koněva. Diskuze kolem této události poukázala na fakt, že maršálova osoba a její vnímání není tak jednoznačné, jak se mohlo zdát. Argumentace spojená s touto událostí svědčila o tom, že se začínají objevovat nové vzpomínané události, a jiné začínají být (chtějí být) zapominány. Tato práce bude zaměřena na mediální obraz této události, budovaný vybranými online zpravodajskými portály. Práce pokrývá období 12. 3. 2019 až 3. 10. 2020. V tomto období bylo rozhodnuto o odstranění sochy (12. 9. 2019) a současně toto odstranění bylo realizováno (3. 4. 2020). Pro identifikaci případné změny v chování médií jsem se rozhodl rozšířit časovou osu na každé straně o 6 měsíců. Jako základní kódovací jednotka bude využit článek, který Koněva zmiňuje. Tím získám soubor textů pro obsahovou analýzu použitou k přiblížení mediálního obrazu události.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Z pohledu množství studovaných článků došlo k zaměření na tři zpravodajské portály a v rámci nich zacílení obsahové analýzy na výběrový soubor. Ten pokrýval kódovací jednotky, které měly jako své primární téma Koněva a jeho sochu.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

1. Úvod – stručné představení tématu
2. Teoreticko-metodologická část – otázka kolektivní paměti, instalace a odstranění sochy Koněva, vazba na současnou legislativu. Dále charakteristika analyzovaných portálů, základních pojmů pro vymezení mediálního obrazu a představení použité metody, obsahové analýzy.
3. Analytická část – představení hypotéz, definování proměnných a analyzovaného souboru. Analýza textů a prezentace výsledků formou komentářů a grafických výstupů.
4. Závěr – shrnutí poznatků práce

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

Assmann, Jan. *Cultural Memory and Early Civilization*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.

Connerton, Paul. „Seven types of forgetting”. *Memory Studies* 1, č.1 (2008): 59–71, <https://doi.org/10.1177/1750698007083889> (staženo 7. 7. 2021).

Connerton, Paul. *How Modernity Forgets*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

Halbwachs, Maurice a Lewis A. Coser. *On collective memory*. Chicago: University of Chicago Press, 1992.

Hroch, Miroslav. „Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum“. In *Historická sociologie*, ed. Jiří Šubrt. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, 2010, 31–46.

Jiráček, Jan a Barbara Köpplová. *Masová média*. 2. vydání. Praha: Portál, 2015.

Maslowski, Nicolas a Jiří Šubrt, eds. *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*. Praha: Karolinum Press, 2014.

McCombs, Maxwell E. *Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009.

McQuail, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vydání. Praha: Portál, 2009.

Nora, Pierre. „Mezi paměti a historií“. In *Politika paměti: antologie francouzských společenských věd*, ed. Alban Bensa. Praha: CEFRES, 1998, 7–31.

Ricoeur, Paul. *Křehká identita: úcta k druhému a kulturní identita*. Třebenice: Mlýn, 2000.

Schulz, Winfried a Irena Reifová. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2011.

Sedláková, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. *Žurnalistika a komunikace*. Praha: Grada, 2014.

Trampota, Tomáš a Martina Vojtěchovská. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2014.

Trampota, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 99/1996 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ruskou federací o přátelských vztazích a spolupráci. In *Sbírka zákonů 1996*, ve znění účinném od 5.3.1996.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 251/1999 Sb., o sjednání Dohody mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o vzájemném udržování válečných hrobů. In *Sbírka zákonů 1999*, ve znění účinném od 11.8. 1999.

Zákon č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech a o změně zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů 2004*, ve znění účinném od 1.7. 2004.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

Úvod.....	2
1. Teoreticko-metodologická část práce.....	4
1.1 Kolektivní paměť	4
1.2 Socha maršála Koněva	9
1.2.1 Odstraňování sochy	10
1.3 Právní podstata péče o památníky Ruské federace	11
1.4 Online media a online žurnalistika.....	12
1.4.1 Novinky.cz	13
1.4.2 iDNES.cz.....	14
1.4.3 Aktuálně.cz.....	14
1.5 Mediální obraz a agenda setting.....	15
1.5.1 Mediální obraz.....	15
1.6 Metoda výzkumu – kvantitativní obsahová analýza	17
2. Analytická část.....	18
2.1 Hypotézy	18
2.2 Definování proměnných.....	18
2.3 Charakteristika základního a výběrového souboru	19
2.4 Výběrový soubor – data o článku.....	20
2.5 Hypotézy a interpretace výsledků	26
2.5.1 Hypotéza č. 1: „V kontextu zmiňovaných historických událostí bylo Koněvovo jméno primárně spojováno s invazí do Československa v roce 1968.“	26
2.5.2 Hypotéza č. 2: „S osobou maršála Koněva a jeho sochou byla spojena primárně negativní hodnocení.“.....	28
2.5.3 Hypotéza č. 3: „V člancích o Koněvovi byla vysoká četnost zmínek o vlasovcích a byli pozitivně hodnoceni.“	30
2.5.4 Hypotéza č. 4: „Prezident Miloš Zeman byl aktivním činitelem sledovaného období a vystupoval ve prospěch zachování sochy.“	32
2.5.5 Hypotéza č. 5: „Události kolem odstraňování sochy byly nejčastěji spojovány se starostou Prahy 6 Ondřejem Kolářem.“	36
Závěr	39
Summary	41
Použitá literatura	42
Seznam příloh.....	47

Úvod

Dne 12. září 2019 bylo zastupitelstvem Prahy 6 rozhodnuto o odstranění sochy sovětského maršála Ivana Stěpanoviče Koněva (1897–1973) z veřejného prostoru. Po několika měsících tak bylo 3. dubna 2020 učiněno a socha opustila náměstí Interbrigády. Nejen období pokrývající tento časový úsek, bylo zaplněno diskuzí týkající se samotné osoby maršála Koněva a jeho pražské sochy. Otázky, jak se postavit ke dlouho nekriticky obdivovanému osvoboditeli Prahy z roku 1945 a jeho pomníku, jak s ním naložit, jaká práva a povinnosti vůči němu má český stát, rezonovaly českým prostředím a vyvolávaly různé komentáře ze strany politiků, odborníků, komentátorů i veřejnosti. Toto téma se dostalo také na mezinárodní úroveň a razantně vstoupilo do českých vztahů s Ruskem.

Obraz maršála Koněva, do pádu komunistického režimu jednoznačně vnímaného osvoboditele Prahy, začal být po konci vlády jedné strany v Československu postupně konfrontován s jeho rolí při potlačení povstání v Maďarsku (1956) nebo jeho působením během pražského jara v roce 1968. Veřejností dříve jasně vnímané Koněvovy výsledky při osvobození Prahy v roce 1945, začaly být přehodnocovány, a ke slovu se dostala i jiná, dříve zapovězená jména, jako byl např. sovětský generálporučík Andrej Andrejevič Vlasov (1901–1946), jehož Ruská osvobozenecká armáda, vlasovci, podpořila pražské povstání. Náhle začal být Koněv některými politiky, historiky, novináři i laickou veřejností označován jako ten, kdo přišel, pokud jde o osvobození Prahy, již k hotovému. V rámci této logiky se objevila otázka, proč má mít svůj pomník a zda jej nadále udržovat ve veřejném prostoru.

Každá společnost si vytváří svou historickou paměť, kterou přenáší mezi generacemi, aby udržela svou minulost živou. Jednou z forem zhmotnění konstruktů této paměti je i stavba a bourání soch a pomníků, které jsou bodem v prostoru, kolem nějž je tvořen historický příběh nesený a uznávaný danou společností. Spolu se změnami ve společnosti může docházet i ke změnám interpretace příběhu, z hlavních hrdinů se mohou stát problematické postavy nebo viníci a jejich sochy mohou být strženy, uklizeny, pomalovány. I takto společnost může „nezapomínat“.¹ Zapomínání ve společnosti lze chápat i jako zisk (byť mnohdy účelový) pro ni, protože nahrazuje staré vzpomínky novými. Ty pak lépe odpovídají soudobému kontextu a vzniká díky nim nový narativ.² Ten pak může pomoci legitimovat politickou moc.³

¹ Pierre Nora, „Mezi paměti a historií“, in *Politika paměti: antologie francouzských společenských věd*, ed. Alban Bensa (Praha: CEFRES, 1998), 13–14.

² Paul Connerton, „Seven types of forgetting“, *Memory studies* 1, č. 1 (January 2008): 64, <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1750698007083889> (staženo 7. 7. 2021).

³ Miroslav Hroch, „Historické vědomí a potíže s jeho výzkumem dříve a nyní“, in *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*, ed. Jiří Šubrt (Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, 2010), 46.

Na budování historické paměti a celkové orientace společnosti se nemalou měrou podílejí média. Spoluformují realitu světa kolem nás a nabízejí nám svůj úhel pohledu na ni. Produktem činnosti médií je mediální obraz, v němž prostřednictvím symbolů a postav vyobrazují svůj pohled na realitu.⁴ Na publiku pak je, jak moc tento úhel pohledu podrobuje své rozvaze a kritickému rozumu.

Mediální obraz, který byl kolem odstraňování sochy maršála Koněva ve sledovaném období vytvořen, je předmětem předkládané bakalářské práce. Cílem práce je přiblížit a analyzovat tento obraz, který byl prezentován vybranými zpravodajskými portály v období, kdy bylo rozhodnuto o odstranění sochy (12. září 2019) až po realizaci tohoto aktu (3. dubna 2020). Současně je před, resp. za konkrétní datum vložen šestiměsíční úsek, z důvodu zachycení případné změny mediálního obrazu. Celkově tedy pro účely analýzy práce pokrývá období 12. března 2019 až 3. října 2020.

Základní otázkou práce je: „Jakým způsobem informovaly zpravodajské portály o soše a osobě maršála Koněva v souvislosti s odstraňováním jeho sochy?“ Práce je rozdělena do tří částí. Teoretická část poskytuje historický náhled na sochu maršála Koněva spolu s vymezením konceptu kolektivní paměti, a dále představuje právní rámec péče o válečné pomníky v kontextu smluv České republiky s Ruskou federací. V teoretické části uvádím základní literaturu a s její pomocí vymezuji základní pojmy a rámce, důležité k definování a zpracování mediálního obrazu odstraňování maršálovy sochy. Také představuji použitou metodu výzkumu, kvantitativní obsahovou analýzu, včetně možných rizik a omezení zvoleného postupu. V této části práce charakterizují analyzované zpravodajské portály, spolu s důvodem jejich volby.

Druhá, analytická, část práce se věnuje vymezení hypotéz, definování výběrového souboru a proměnných. Provádím zpracování dat pomocí obsahové analýzy a komparaci identifikovaných výstupů jednotlivých online médií. Třetí část je věnována vyhodnocení a interpretaci dosažených výsledků.

⁴ Jaromír Volek, „Mediální obraz ve volební kampani“, in *Média a společnost* (Praha: Fokoláre, Pontes, 2013), 6, http://www.clovekamedia.cz/konference/sborniky/cm_2013_jaro.pdf (staženo 9. 11. 2020).

1. Teoreticko-metodologická část práce

1.1 Kolektivní paměť

Tématem předkládané bakalářské práce je analýza mediálního obrazu, který byl tvořen kolem odstraňování pomníku maršála Ivana Štěpanoviče Koněva v letech 2019 až 2020 v městské části Praha 6. Tato část práce je věnována kolektivní paměti a tomu, jakou roli hraje ve fungování společnosti a jak jí v tom může napomáhat pomníková tvorba.

Každá společnost si s sebou nese svou minulost. Je na ní, jak se k ní staví, jak ji ožívuje nebo zapomíná, jak ji přenáší na nastupující generace. Dějinné události, resp. vzpomínky na ně, mohou být v paměti společnosti zachovávány pomocí oslav, pomníků, literatury, smluv a mnoha dalších projevů, více či méně hmatatelných. V případě pomníkové tvorby lze tedy předpokládat, že pomník mimo funkce umělecké (kterou plní i jiná umělecká díla) v prostoru hraje i roli sdělovací, tedy roli nositele a uchovatele vzpomínky.

Studium (společenské) paměti v sociální perspektivě zažilo svůj vzestup v 70. letech 20. století. V kontextu odcházení pamětníků katastrof, které lemovaly 20. století, si vědci uvědomili, že s nimi mizí i živé vzpomínky. Klíčový přínos k rozvoji studia problematiky tohoto fenoménu měla práce filozofa a sociologa Maurice Halbwachse.⁵ Halbwachsovi můžeme přičíst autorství pojmu *kolektivní paměť*. Tu vnímal jako sociální konstrukt, jehož existence je vázána v čase na určitou sociální skupinu a šíření se v ní.⁶ Podle Halbwachse na jednotlivé události vzpomínáme jako jedinci, ale činíme tak v sociálních rámcích paměti definovaných naší společností. Ony rámce jsou záchytné body pro orientaci v prostoru a čase.⁷ V paměti je minulost držena tak, jak ji zachytila společnost, a podle její aktuální potřeby a priorit dochází ke skládání paměťového obrazu. Jedinec pak přijetím pohledu své skupiny vzpomíná.⁸ Naopak, pokud nějaká událost rámec nemá, subjekt ji zapomíná.⁹ Halbwachs došel k závěru, že existuje mnoho nejrozličnějších kolektivních pamětí, ale jen jedna historie, která „pozoruje“ skupinu zvenku a akcentuje změny a odlišnosti ve skupině. Kolektivní paměť skupiny se drží pohledu zevnitř

⁵ Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt, „Úvod“, in *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt (Praha: Karolinum Press, 2014), 7–8.

⁶ Maurice Halbwachs a Lewis A. Coser, *On collective memory* (Chicago: University of Chicago Press, 1992), 22.

⁷ Jiří Šubrt, Nicolas Maslowski a Štěpánka Lehmann, „Maurice Halbwachs, koncept rámců paměti a kolektivní paměti“, in *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt (Praha: Karolinum Press, 2014), 17–18.

⁸ Halbwachs a Coser, *On collective memory*, 40.

⁹ Šubrt, Maslowski a Lehmann, „Maurice Halbwachs“, 19.

a tím brání možným změnám. Zaujetím této pozice se Halbwachs dostal do hledáčku kritiků, kteří mu vyčítali jeho názor na „neměnnost“ dějin.¹⁰

Tématu paměti a historie se věnuje i francouzský historik Pierre Nora. Ve své práci definuje *místa paměti*, v nichž si společnost zhmotňuje a archivuje svou minulost. Podle Nory jsou *místa paměti* body, kde „paměti utvářené vědomí přetrvává v historii, která se k němu obrací, protože jej nezná“. *Místa paměti* se objevují a jsou „čímkoliv“, pomníkem, muzeem nebo třeba hřbitovem.¹¹ Základním důvodem existence *míst paměti* je tak zastavení času, utlumení zapomínání a samotná fixace události a vytvoření její nesmrtnosti. Přežití *místa paměti*, ať už je ono místo symbolické, či materiální, je dáno jeho schopností neustále oživovat svůj význam.¹²

Dle historika Miroslava Hrocha, zaměřujícího se na problematiku formování moderních národů, existence *místa paměti* předpokládá velký konsensus společnosti a nese s sebou rezignaci na hledání nových historických zdrojů a výkladů. *Místa paměti* poukazují spíše na pokusy o rekonstrukci národních dějin jako zdroje národní hrdosti než na poctivou reflexi dějin.¹³ Nora, podobně jako Halbwachs, otevřel také vztah historie a paměti. V souvislosti s tím poukazuje na rozchod paměti a historie, kdy spontánní národní paměť (přenos vzpomínek z generace na generaci) v západním světě, začala být nahrazována pomocí úmyslné konstrukce národních dějin. Historie svým tíhnutím k univerzalizmu odřezává unikátnost a snaží se paměť uchvátit. Paměť naopak tvoří pouto s minulostí a pomáhá skupině nalézat její identitu a jedinečnost. Právě místa paměti se objevují ve chvíli, kdy paměť přestává být prožívána a je ohrožena zánikem, zatímco historie přetváří vzpomínky.¹⁴

Pro německého egyptologa a religionistu Jana Assmanna je *sociální (kolektivní) paměť* něco, co překonává rozpor mezi bytím a nebytím.¹⁵ Sdílením této paměti se člověk připojuje ke „své“ skupině.¹⁶ Jeden z typů kolektivní paměti vymezených Assmannem, je paměť *kulturní*. V ní společnost uchovává svou minulost do symbolů a obřadů. A díky nim vytváří vzpomínané dějiny.¹⁷ *Kulturní paměť* se snaží jedinci v jeho sociální skupině poskytnout odpověď na otázku toho, co nesmí být zapomenuto.¹⁸ Pokud se má tedy určitá historická pravda prosadit, musí

¹⁰ Šubrt, Maslowski a Lehmann, „Maurice Halbwachs“, 27.

¹¹ Nora, „Mezi pamětí a historií“, 13–14.

¹² Ibid., 24.

¹³ Hroch, „Historické vědomí“, 32–33.

¹⁴ Jiří Šubrt, Nicolas Maslowski a Štěpánka Lehmann, „Soudobé teorie sociální paměti“, in *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt (Praha: Karolinum Press, 2014), 33–34.

¹⁵ Jan Assmann, *Cultural Memory and Early Civilization* (Cambridge: Cambridge University Press, 2011), 20.

¹⁶ Ibid., 25.

¹⁷ Šubrt, Maslowski a Lehmann, „Soudobé teorie sociální paměti“, 38.

¹⁸ Assmann, *Cultural Memory*, 16.

se zhmotnit v podobě události, či místa.¹⁹ V kontextu zapomínání hovoří Assmann o vlivu mocenských konstelací a sociálních konfliktů.²⁰ Zapomínání v jeho pojetí vykazuje dvě složky, aktivní a pasivní. A právě ona aktivní je spojována se záměrným vytěšňováním, cenzurou, tlakem, změnou rámování ze strany společnosti.²¹ Do Assmannovy typologie paměti můžeme řadit i *politickou paměť*, která slouží k připomínání vítězství a utrpení. Primárně těch, kde se osvědčila síla a velikost národa. Pro události spojené s hanbou zde prostor není, to nemá být předmětem „naší“ historie.²²

Politickou (kolektivní) paměti se zabývá v českém prostředí například sociolog a politolog Nicolas Maslowski, který ji definuje jako nastolování kontroly komunity pomocí výkladu minulosti.²³ Jako příklad uvádí národní stát, který má ve svých rukách vydávání učebnic, či vztyčování soch.²⁴ Jeho názor koresponduje s Miroslavem Hrochem, který aktualizaci a interpretaci dějin vidí jako součást politické legitimizace moci.²⁵ Další z českých autorů, Michal Kopeček, historik z Ústavu pro soudobé dějiny, rozpracovává toto téma na příkladu střední Evropy. Tento region je dle něj „posledlý svou minulostí“ a nutností ji neustále interpretovat.²⁶ Na přístupu Polska a vyrovnávání se s komunistickou minulostí poukazuje na potřebu státu a zájmových skupin symbolicky organizovat veřejný prostor²⁷ a u příkladu tzv. *ostalgie*, lítosti po jednoduchém životě na Východě, nadnáší otázku, jak moc má stát intervenovat do oblasti interpretace historie a rekonstruovat paměť národa a jeho hrdost.²⁸

Paměť národa je dle Paula Ricoeura (francouzský filozof věnující se otázkám paměti, víry a odpuštění) „raněná“, národy jsou neustále sužovány svými vzpomínkami na slávu a pokoření.²⁹ Vyprávějí si příběhy, které jsou selektivní, kdy tato selekční funkce příběhu je

¹⁹ Assmann, *Cultural Memory*, 37.

²⁰ Ibid., 20.

²¹ Zuzana Kubišová, „Kolektivní paměť a národní identita“, in *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt (Praha: Karolinum Press, 2014), 84.

²² Ibid., 91.

²³ Nicolas Maslowski, „Politika paměti jako nástroj manipulace a morálky“, in *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt (Praha: Karolinum Press, 2014), 70.

²⁴ Ibid., 73.

²⁵ Miroslav Hroch, „Historické vědomí“, 46.

²⁶ Michal Kopeček, „Historická paměť a liberální nacionalismus v Česku a střední Evropě po roce 1989“, in *Kapitoly z dějin české demokracie po roce 1989*, eds. Adéla Gjuríčová a Michal Kopeček (Litomyšl: Paseka, 2008), 232.

²⁷ Michal Kopeček, „Hledání „paměti národa“. Politika dějin, nostalgie a české dějepisectví komunismu“, *Dějiny – teorie – kritika* 4, č. 1 (2007): 8, <https://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=156> (staženo 6. 1. 2021).

²⁸ Ibid., 20.

²⁹ Paul Ricoeur, *Křehká identita: úcta k druhému a kulturní identita* (Třebenice: Mlýn, 2000), 19.

dobrou příležitostí k manipulování a k děláni „oficiální historie“.³⁰ Stejně jako Nora, i on tvrdil, že paměť lze ovlivňovat. A podobně jako Halbwachs, i Ricoeur odlišoval cíle paměti a historie. Historie dle něj hledá pravdu, paměť vytváří identitu a příslušnost ke skupině. Povinností paměti je dle něj morální závazek uchovat vzpomínky na utrpení. Naopak právě potlačováním paměti se můžeme vyhnout pocitům utrpení a viny. Nebo jejím nadužíváním se můžeme stát obětí manipulace.³¹ Zapojením historie dáváme prostor k dialogu o naší minulosti a k její případné korekci.³²

Výše představení autoři se shodují na možnosti „hýbání“ dějinami, resp. pamětí na ně. Nacházejí shodu na potřebě skupiny hledat a vysvětlovat „jak to bylo“. Ať už mluvíme o kolektivní paměti, či paměti místa, hovoříme o sociálním konstrukt, který si v daném čase vytvořila určitá společnost. Halbwachs vnímal „jedinečnost“ dějin a vzpomínání skrze akceptaci pravdy společnosti. Nora akcentoval zakonzervování chtěné minulosti a Assmann si všímal kulturní paměti a toho, co nesmí být zapomenuto. Ricoeur viděl sílu selektivního vyprávění při potlačování trápení se kvůli minulosti. A kolem toho celého se může vznášet budování národní hrdosti (Hroch), nebo závislost na neustálém výkladu vlastní minulosti (Maslowski, Kopeček). Tvorba národní paměti a její obhajoba je legitimní součástí existence národa. Otázkou ovšem zůstává, jak moc má stát a jeho složky vstupovat do této tvorby, selektovat a prioritizovat, co si zaslouží být vyzdvihnuto. A to vše jen proto, aby o pár desítek let později proběhlo totéž, ale už pod taktovkou jiného vedení. Budou vybráni noví hrdinové, a ti původní odejdou pryč ze svých pomníků a z paměti národa.

V procesu zapomínání vidím úzké propojení s osobou a sochou maršála Koněva. Konkrétně bych toto rád ukázal ve vazbě na učení sociálního antropologa Paula Connertona a jeho přístupu ke kolektivní paměti. Connerton si klade otázku, zda je zapomínání opravdu pouze negativní, jak je v evropském a americkém prostoru běžně pojmáno, nebo si s sebou nese i pozitivní konotaci a je pro společnost ziskem.³³ Toto téma rozpracovává ve své teorii sedmi druhů zapomínání.³⁴ Ve vztahu k tématu této bakalářské práce je na místě zmínit některé z nich.

Zapomínání, které Connerton svazuje s politickou činností, označuje za *represivní vymazávání*. To může oscilovat mezi nejextrémnější formou reprezentovanou totalitními režimy, mazajícími události a osoby z dějin, po tu nejjemnější, kdy za příklad uvádí prostorový scénář muzea a dostupnost jednotlivých děl na úkor jiných.³⁵ Tento druh zapomínání můžeme dát

³⁰ Assmann, *Cultural Memory*, 37.

³¹ Šubrt, Maslowski a Lehmann, „Soudobé teorie sociální paměti“, 36–37.

³² *Ibid.*, 27.

³³ Connerton, „Seven types of forgetting“, 62–63.

³⁴ *Ibid.*, 59.

³⁵ *Ibid.*, 60.

do souvislosti s dobou, kdy byla socha Koněva instalována a mýtem, jaký byl kolem maršála do té doby tvořen. Pokud bychom přijali tezi, že opačný krok, odstraňování Koněvy sochy bylo také řízeno „státem“, resp. demokraticky zvoleným zastupitelstvem Prahy 6, bylo by na místě hovořit spolu s Connertonem spíše o *nařízeném zapominání*. To předpokládá otevřené konání, veřejný zájem a snahu udělat tlustou čáru za minulostí. A pomáhá vyrovnat se s křivkami minulosti.³⁶

Neřízené státem, zato více variabilní co do možnosti působení účastníků, je zapominání jako *tvorba nové identity*. Jde o zapominání, které je součástí procesu vytváření nových sdílených vzpomínek, kdy zapomináme neúčinné kusy staré skládačky a tvoříme skládačku novou. Míží stará slova a objevují se nová, vzniká nový narativ. Toto zapominání může být také účelové.³⁷ V našem případě se může jednat o zapomenutí, či přehodnocení role Koněva při osvobození Prahy, a nahrazení jeho jména jiným, např. Vlasovem a jeho zhmotněním do podoby pomníku v pražských Řeporyjích. Neřeší se, zda se o něco přichází, ale co se tímto získává. V souvislosti s osobou maršála Koněva může být výsledkem vymezení se vůči importu historie z východu a přijetí její prozápadní varianty. Kouzlem celého je, že tato hra byla za komunistické vlády hrána obráceným směrem.

Strukturální amnézie, tu Connerton vidí jako zapominání, kdy si ponecháme pouze sociálně výhodné vzpomínky. Děje se tím, že máme k dispozici málo informací.³⁸ Například odstranění sochy Koněva z veřejného prostoru může dojít k omezení diskuze o roli nejen této osobnosti, a tedy k jejímu odsouzení k zapomenutí. Už je společensky nevhodné o něm mluvit. Stejně tak můžeme zapomínat na vděčnost Pražanů „jedinému“ osvoboditeli Prahy.

A nakonec zapominání jako *anulování minulosti*, v něm Connerton do jisté míry navazuje na strukturální amnézii, jen s tím rozdílem, že zapominání se děje z obráceného důvodu, z nadbytku informací. Vymazávají se osoby, události, které jsou (ideologicky) nevhodné, jsou „navíc“.³⁹ Téma maršála Koněva se pozvolna „ukončuje“ přesunem jeho sochy do depozitáře a začínají se řešit vztahy s Ruskem, vlasovci a příjezd agenta s úkolem zabít místní politiky.

Pokud jde o pomníkovou tvorbu, Connerton vnímal ve své práci vztah mezi pomníkem a minulostí za reciproční – z obavy ze zapomenutí tvoříme pomníky, a pomníky nám naopak umožňují zapomínat. V podobě pomníku dáváme vzpomínce tvar a určujeme, co je nebo není hodno zapamatování.⁴⁰ Jako příklad selektivity pomníkové tvorby, a tím i volby toho, co bude

³⁶ Connerton, „Seven types of forgetting“, 60–62.

³⁷ Ibid., 63–64.

³⁸ Ibid.

³⁹ Paul Connerton, *How Modernity Forgets* (Cambridge: Cambridge University Press, 2009), 29.

⁴⁰ Ibid.

zapomenuto, uvádí Connerton památníky padlým po první světové válce, kdy z těchto vzpomínek jsou vyloučeni ti, co přežili zmrzačení, slepí, trpící. Živí si nechtějí pamatovat přeživší.⁴¹ Pravidelné výroční zaklínadlo „abychom nezapomněli“, patří tedy jen vybraným částem vzpomínky.⁴²

1.2 Socha maršála Koněva

Dne 12. května 1980 vyšel v tehdejší *Rudém právu* článek věnovaný maršálu Ivanu Stěpanoviči Koněvovi a vztyčení jeho sochy. Za účasti nejvyšších státních představitelů Československa, zástupců Sovětského svazu a členů dalších zahraničních delegací mu byla při příležitosti 35. výročí osvobození Československa Rudou armádou odhalena socha, dílo Zdeňka Krybuse. Citovaný článek končil přesvědčením, že tato socha „bude navždy připomínat historické májové dny roku 1945“.⁴³ Místo pro postavení sochy v Bubenči na náměstí Interbrigády bylo vybráno i s ohledem na blízkost sovětské ambasády.⁴⁴

Součástí pomníku se stala i pamětní deska, která oceňovala záchranu Prahy vojsky pod velením maršála Koněva. V roce 2018 byla tato původní deska nahrazena novou, která maršála spojila s potlačením maďarského povstání v roce 1956, problematickým řešením druhé berlínské krize v roce 1961 a přípravou na invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968.⁴⁵ Umístění desky bylo rok před tím schváleno zastupitelstvem Prahy 6.⁴⁶ Nicméně celé jednání o soše, nové desce apod., svými počátky spadá do dob ještě dřívějších. Když bylo zastupitelstvo Prahy 6 interpelováno na jednom ze svých zasedání v roce 2015, starosta Kolář prohlásil, že by rád sochu opatřil „cedulkou“ odkazující na to, na čem všem se maršál podílel.

⁴¹ Connerton, „Seven types of forgetting“, 69.

⁴² Connerton, *How Modernity Forgets*, 30.

⁴³ „V Praze odhalen pomník maršála Koněva“, *Rudé Právo*, 9. 5. 1980, 2, <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1980/5/12/2.png> (staženo 7. 7. 2021).

⁴⁴ Pavel Hlavatý, „Maršál Koněv a jeho socha“, *ČRo Plus*, 9. 5. 2020, <https://plus.rozhlas.cz/marsal-konev-a-jeho-socha-8198880> (staženo 3. 12. 2020).

⁴⁵ „Koněv Ivan Stěpanovič – U sochy Ivana Stěpanoviče Koněva na Náměstí Interbrigády Praha 6 Bubenč“, Pamětní desky v Praze, naposledy upravené 1. 10. 2020, <https://www.pametni-desky-v-praze.cz/> (staženo 2. 12. 2020).

⁴⁶ „Zastupitelstvo Prahy 6 přijalo usnesení k pomníku maršála Koněva“, Městská část Praha 6, schváleno 24. 11. 2017, <https://www.praha6.cz/media?zprava=194> (staženo 2. 12. 2020).

Starosta také uvedl, že trvá na tom, aby socha nebyla nikam stěhována.⁴⁷ Nakonec ale 12. září 2019 zastupitelstvo rozhodlo o jejím odstranění.⁴⁸ K tomu došlo 3. dubna 2020.⁴⁹

1.2.1 Odstraňování sochy

Diskuze kolem zásluh maršála Koněva a jeho sochy se stala také součástí zahraniční politiky České republiky (ČR) a Ruské federace. Rusko několikrát ČR, resp. konkrétní jedince napadlo, spojovalo je s nacisty – viz například označení „gauleiter“ (vůdce regionální pobočky nacistické NSDAP⁵⁰), které pro starostu Prahy 6 Ondřeje Koláře použil ruský ministr kultury Vladimír Medinský.⁵¹ Došlo také k útoku na českou ambasádu v Moskvě či žalobě na českou samosprávu.⁵² Nutno dodat, že někteří zástupci české strany se také ve svých komentářích neдрželi zpět a vulgárními výrazy označovali jak české politiky, tak jejich ruské protějšky. Zde především vybočoval svými projevy starosta městské části Řeporyje Pavel Novotný, případně bývalý premiér Mirek Topolánek.⁵³

V kontextu tohoto konfliktu lze hovořit o střetu historických narativů. Současné Rusko kreslí při budování svojí identity paralely mezi Sovětským svazem a sebou samým a postrádá vyvážený pohled na svou historii. Takováto jednostrannost může vést k názorovému nesouladu,

⁴⁷ „Interpelace – Pomník Maršála Koněva“, Městská část Praha 6, projednáno 24. 4. 2015, https://www.praha6.cz/export/1014/interpelace/Pan_V_K.doc (staženo 2. 12. 2020).

⁴⁸ „Další nakládání s pomníkem maršála Ivana Stěpanoviče Koněva“, Městská část Praha 6, schváleno 12. 9. 2019, <https://www.praha6.cz/media?zprava=258> (staženo 2. 12. 2020).

⁴⁹ „Koněv míří do depozitáře. Praha 6 odstranila sochu sovětského maršála“, *Česká televize*, naposledy upravené 3. 4. 2020, <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/3071128-konev-miri-do-depozitare-praha-6-dava-odstranit-kontroverzni-sochu-sovetskeho> (staženo 2. 12. 2020).

⁵⁰ Národně socialistická německá dělnická strana.

⁵¹ „Ruský ministr označil starostu Prahy 6 za nacistu. Omluva by pomohla, tvrdí Petříček“, *Aktuálně.cz*, 6. 9. 2019, <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/ruska-statni-televize-odvysilala-reportaz-o-konevove-bose/r~f93ab4e2d08711e99ec9ac1f6b220ee8/> (staženo 3. 12. 2020).

⁵² „Musíte naši ambasádu chránit, obrací se Petříček na Rusko po útoku extremistů“, *Novinky.cz*, 6. 4. 2020, <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/musite-nasi-ambasadu-chranit-obraci-se-petricek-na-rusko-po-utoku-extremistu-40319558> (staženo 18. 1. 2020); „Rusko zahájilo stíhání kvůli Koněvovi. Nepřípustné, odmítá česká diplomacie“, *iDNES.cz*, 10. 4. 2020, https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/marsal-konev-socha-praha-6-rusko-zahajilo-trestni-stihani.A200410_114458_zahranicni_kha (staženo 18. 1. 2021).

⁵³ Jan Zázvorka, „Zemane, jsi ubožák, vzkázal do Lán Topolánek. Hanba, přidal se Novotný“, *iDNES.cz*, 20. 4. 2020, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/topolanek-kritika-zeman-kalousek-novotny-hanba-pohrdani.A200420_165740_domaci_zaz (staženo 19. 1. 2021); „Sprostý lhář a svině. Šéfa KSČM Filipa kritizují za výrok o oslavě fašismu“, *iDNES.cz*, 4. 5. 2020, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vojtech-filip-pamatnik-vlasovci-praha-reporyje-fasismus-jiri-ruzicka-senat-kalousek-pavel-novotny-ko.A200504_095422_domaci_pmk (staženo 18. 1. 2021).

obzvláště pokud jde o bývalé sovětské podřízené satelity nebo současné postsovětské republiky.⁵⁴ Sám prezident Putin rád poskytuje své subjektivní interpretace dějin Sovětského svazu.⁵⁵

Pokud jsme u oněch postsovětských republik – podobný mezistátní konflikt jsme mohli pozorovat v roce 2007 v Estonsku, na jehož území byla v roce 1947 vztyčena socha armády Sovětského svazu. Postupem času se památník pro Estonce stal symbolem útlaku a otázkou národní identity a pro Rusy zůstal symbolem úcty k osvoboditelské armádě a mateřské vlasti.⁵⁶ V lednu 2007 estonská vláda oznámila, že hodlá zmíněnou sochu spolu s hroby pod ní umístěnými přesunout na vojenský hřbitov.⁵⁷ A o půlnoci z 26. 4. na 27. 4. došlo k prvním kybernetickým útokům na Estonsko, dle některých vypukla vůbec první kybernetická válka v dějinách světa. Tento akt útoku je spojován s Ruskou federací.⁵⁸

1.3 Právní podstata péče o památníky Ruské federace

Mezi ČR a Ruskou federací je od roku 1996 v platnosti smlouva o přátelských vztazích a spolupráci (podepsaná v roce 1993 v Praze). V článku 21 se hovoří o tom, že obě strany budou pečovat o vojenské hroby a pomníky druhé strany.⁵⁹ V Dohodě mezi vládou ČR a Ruské federace o vzájemném udržování válečných hrobů z roku 1999 je další odkaz na péči o podobná místa. V článku 1 je vymezen termín *ruské válečné hroby* v přímé vazbě na úmrtí, resp. místo uložení

⁵⁴ David Stulík, Zuzana Činčerová a Marco Cardinali, „Russian battles over historical narratives: The case of Prague’s Konev statue“, *Report of European values center for security policy* (2020): 3, https://www.europeanvalues.net/wp-content/uploads/2020/05/konev_report_up.pdf (staženo 2. 12. 2020).

⁵⁵ Sergey Radchenko, „Vladimir Putin wants to rewrite the history of world war II“, *Foreignpolicy.com*, 21. 1. 2020, <https://foreignpolicy.com/2020/01/21/vladimir-putin-wants-to-rewrite-the-history-of-world-war-ii/> (staženo 8. 7. 2021)

⁵⁶ Andrzej Kozłowski, „Comparative analysis of cyberattacks on Estonia, Georgia and Kyrgyzstan“, *European Scientific Journal* 10, č. 7 (26. 3. 2014): 238–239, <https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/2941> (staženo 2. 12. 2020).

⁵⁷ „Estonian Ministry of Defence commencing preparation work for the identification of the war graves located at the Tõnismägi green area“, Estonian ministry of defence, naposledy upravené 26. 4. 2007, <https://www.valitsus.ee/en/news/estonian-ministry-defence-commencing-preparation-work-identification-war-graves-located> (staženo 2. 12. 2020).

⁵⁸ Kertu Ruus, „European Affairs: Cyber War I: Estonia Attacked from Russia“, *The European Institute*, naposledy upravené 31. 12. 2018, <https://www.europeaninstitute.org/index.php/component/content/article?id=67:cyber-war-i-estonia-attacked-from-russia> (staženo 29. 12. 2020).

⁵⁹ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 99/1996 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ruskou federací o přátelských vztazích a spolupráci.

ostatků. To se týká i případných pomníků stojících na těchto místech.⁶⁰ A zákon č. 122/2004 o válečných hrobech a pietních místech stanovuje práva a povinnosti při péči o tato místa. Současně definuje přímou vazbu místa na uložení ostatků, nebo jako připomínku osoby, která v důsledku válečných bojů padla. V případě nejasností, zda jde nebo nejde o válečný hrob, je rozhodovací kompetence na Ministerstvu obrany.⁶¹

Ruská federace a někteří zástupci české strany se při diskuzích odkazovali právě na výše uvedené smlouvy a uváděli, že dojde k jejich porušení, když bude socha odstraněna.⁶²

1.4 Online media a online žurnalistika

S rozvojem internetu a jeho průnikem do každodenní činnosti člověka se online svět usadil i v mediálním průmyslu. Online média umožňují kontinuální aktualizaci svého obsahu, články mají v sobě „ukryté“ odkazy na související informace, ať už staré několik minut, nebo několik let. Samozřejmostí online žurnalistiky je multimediální struktura příspěvků, tedy jejich obohacení o obraz a zvuk. Online média bývají označována jako média kvartální, což podtrhuje jejich pozici na „vrcholu pyramidy“ evolučního vývoje médií.⁶³

Způsob novinářské práce se přechodem do online světa zrychlil, sloučily se mnohé redakční funkce v jednu. A tlak na rychlost, spolu s redukcí pracovních pozic s sebou nutně nese hrozbu snižování kvality publikovaných textů. Například pokud jde o ověřování zdrojů.⁶⁴ Novinář tedy na první pohled není přímo limitován rozsahem textu, ale nepřímou přes časovou dotaci na práci a nutnost její online aktualizace.

V českém mediálním prostředí působí minimum čistě online zpravodajských médií (jedno, které samo sebe označuje za první ryze online deník v ČR, je dále diskutováno – Aktuálně.cz).⁶⁵ Naopak, v mnoha případech se tištěné verze novin a časopisů (případně televize a rádia) přestěhovaly na internet, aby jej využily jako paralelní nebo doplňkový kanál pro komunikaci. Portál Gemius.com, který se zabývá monitorováním českého internetu, mimo

⁶⁰ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 251/1999 Sb., o sjednání Dohody mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o vzájemném udržování válečných hrobů.

⁶¹ Zákon č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech a o změně zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶² „Přesun Koněvovy sochy podle Petříčka smlouvu s Ruskem neporuší“, *Aktuálně.cz*, 18. 9. 2019, <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/presun-konevovy-sochy-podle-petricka-smlouvu-s-ruskem-neporu/r~e6068f9ad9f611e9b1410cc47ab5f122/> (staženo 4. 12. 2020).

⁶³ Jan Jiráček a Barbora Köpplová, *Masová média* (Praha: Portál, 2015), 33.

⁶⁴ Jaroslav Čuřík, *Nové trendy v médiích* (Brno: Masarykova univerzita, 2012), 11.

⁶⁵ „Tiráž“, *Aktuálně.cz*, <https://www.aktualne.cz/autori> (staženo 3. 12. 2020).

jiné i jeho návštěvností, aktuálně do kategorie zpravodajských portálů řadí dvacet sedm médií. Jejich měsíční návštěvnost se pohybuje od jednotek tisíců do stovek milionů návštěv.⁶⁶

V následující části práce se budu věnovat charakteristice online zpravodajských portálů, které v této práci slouží jako zdroj textů o maršálu Koněvovi a jeho soše. Při výběru online zpravodajského média jsem se zaměřil na to, aby byla média vlastnický oddělená a patřila mezi média tzv. hlavního proudu (dle kritérií Nadačního fondu české žurnalistiky), a která nejsou tematicky orientovaná nebo ryze regionální.⁶⁷ Dalším kritériem byla návštěvnost stránek. Při zohlednění prvních dvou kritérií lze prohlásit, že zvolené portály v monitorovaném období byly nejsledovanějšími, pokud pomineme portál Seznamzpravy.cz, který patří do vlastnické struktury s Novinky.cz, a proto nebyl do této práce zahrnut.⁶⁸

1.4.1 Novinky.cz

Stejnomený předchůdce portálu Novinky.cz byl založen v roce 1998 jako zábavní server. Šlo o projekt spojený s majitelem vyhledávače Seznam.cz, Ivem Lukačovičem. Ve zpravodajský portál se transformoval v roce 2003, kdy se jeho spoluvydavatelem stala společnost Borgis a tím došlo k propojení s tištěným deníkem Právo.⁶⁹ V současné době je Borgis uváděn jako dodavatel obsahu a je i redakčně za obsah zodpovědný. Šéfredaktorem portálu je Vladimír Dušánek.⁷⁰ Portál Novinky.cz je stále navázán na Seznam.cz a Lukačoviče. Ten také drží asi třetinový podíl v Borgisu a pokračuje tedy i vazba na tištěný deník Borgisu, Právo.⁷¹ Díky propojení se Seznam.cz se zprávy z Novinky.cz objevují i na titulní stránce tohoto vyhledávače. Portál Novinky.cz poskytuje bezplatný přístup ke svým informacím a za období pokrývané touto prací byl nejnavštěvovanějším českým zpravodajským portálem.⁷²

⁶⁶ „Kategorie“, Gemius.com, <https://rating.gemius.com/cz/tree/2> (staženo 5. 3. 2020).

⁶⁷ „Typologie domácích zpravodajských webů“, Nadační fond nezávislé žurnalistiky, <https://www.nfnz.cz/studie-a-analyzy/typologie-domacich-zpravodajskych-webu> (staženo 6. 3. 2021).

⁶⁸ „Domény“, Gemius.com, <https://rating.gemius.com/cz/tree/2> (staženo 1. 12. 2020).

⁶⁹ „O nás“, Seznam.cz, <https://o.seznam.cz/o-nas/> (staženo 3. 12. 2020).

⁷⁰ „Tiráž“, Novinky.cz, <https://www.novinky.cz/tiraz> (staženo 3. 12. 2020)

⁷¹ „Aktualizovaná mapa vlastníků českých médií“, Mediaguru.cz, naposledy upravené 21. 3. 2019, <https://www.mediaguru.cz/clanky/2019/03/aktualizovana-mapa-vlastniku-ceskych-medii/> (staženo 3. 12. 2020).

⁷² „Domény“, Gemius.com.

1.4.2 iDNES.cz

Portál iDNES.cz je součástí českého internetu od roku 1998.⁷³ Patří do mediální skupiny Mafra.cz, jejíž vlastnictví vede přes společnost Agrofert, a.s. a svěřenecké fondy k současnému premiérovi, Andrei Babišovi. Na rozdíl od dalších dvou představovaných portálů, Mafra přímo nevlastní žádný online vyhledávač. Za tištěnou verzi iDNES.cz můžeme označit Mladou frontu Dnes. Portál, jako jediný ze sledovaných, svůj obsah dělí na placenou (prémiovou) a neplacenou část. Šéfredaktorem iDNES.cz je Naděžda Petrová.⁷⁴ Spolu s Novinky.cz se tento portál držel na prvních dvou místech v návštěvnosti zpravodajských serverů, i když ve sledovaném období se v některých měsících mezi ně dostal portál Seznamzpravy.cz (duben až květen 2020 a září až říjen 2020).⁷⁵

1.4.3 Aktuálně.cz

Zpravodajský portál Aktuálně.cz vznikl v roce 2005.⁷⁶ Vlastnický stojí za Aktuálně.cz Zdeněk Bakala, resp. jeho společnost Economia. Ta do svého portfolia řadí i další tituly, jako jsou Hospodářské noviny, Respekt nebo Ekonom,⁷⁷ vše v tištěné i online verzi. Portál Aktuálně.cz svou tištěnou mutaci nemá a sám sebe prezentuje jako první čistě online deník v České republice. Je napojen na vyhledávače Centrum.cz a Atlas.cz, na jejichž titulních stránkách lze najít odkazy na zprávy z Aktuálně.cz. Současným šéfredaktorem je Josef Pazderka.⁷⁸ Pokud jde o návštěvnost, ve sledovaném období se portál Aktuálně.cz držel za Novinky.cz i iDNES.cz a při vynechání Seznamzpravy.cz obsazoval ve všech měsících třetí pozici v návštěvnosti zpravodajských serverů.⁷⁹

⁷³ „Zpravodajský portál iDNES.cz“, Mafra.cz, <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-idnes.htm&cat=internet> (staženo 3. 12. 2020).

⁷⁴ „Ředitelé útvarů“, Mafra.cz, <https://www.mafra.cz/o-spolecnosti.aspx?cat=reditele> (staženo 3. 12. 2020).

⁷⁵ „Domény“, Gemius.com.

⁷⁶ Pavel Tomášek a Tomáš Kunc. „Aktuálně.cz je s vámi 10 let. Sledovali jste 3 935 online přenosů, četli 365 321 článků. Děkujeme“, *Aktuálně.cz*, 25. 12. 2015, <https://zpravy.aktualne.cz/aktualnecz-je-s-vami-10-let/r~885909407cb211e5b286002590604f2e/> (staženo 3. 12. 2020).

⁷⁷ „Aktualizovaná mapa vlastníků českých médií“, Mediaguru.cz.

⁷⁸ „Tiráž“, Aktuálně.cz.

⁷⁹ „Domény“, Gemius.com.

1.5 Mediální obraz a agenda setting

1.5.1 Mediální obraz

Výraz „mediální obraz“ je hojně využívaným termínem, byť postrádá své pevné definiční ukotvení. Mediálním obrazem dochází k vyobrazení (skrže symboly a znaky) událostí, idejí či objektů. Do jeho tvorby se promítají postoje a zkušenosti tvůrců obrazu. Nelze tedy hovořit o tom, že by mediální obraz byl zrcadlem reality. A už vůbec ne v případě, kdy mediální obraz slouží k formování postojů publika na zakázku, např. v politickém marketingu. Jak uvádí Jean Baudrillard, francouzský filozof a sociolog, mediální obraz postrádá vztah k realitě, jen ji simuluje.⁸⁰ Nebo, jak píšou Pamela J. Shoemakerová a Stephen D. Reese, američtí akademici věnující se studiu komunikace, mediální realita je svět vykreslený médii, v němž se promítají kultura, moc a ideologie výrobců zpráv a zábavy.⁸¹ Mediální obsah dle nich je sociální konstrukt a produkt sám o sobě, takže nemá smysl ho porovnávat se „standardní“ realitou.⁸² Jedna z teorií, která pomáhá interpretovat mediální obraz, je nastolování agendy (agenda setting).

1.5.1.1 Agenda setting

Koncept nastolování agendy vychází z přisuzování dlouhodobého účinků médií na příjemce. Tím, jak média vybírají a zpracovávají zprávy, určují příjemci, o čem má přemýšlet.⁸³ Nastolování agendy předpokládá, že média si do svého obsahu vybírají určité zprávy a těm věnují různě velký prostor v čase. Míra, s jakou daná témata média pojímají, má vliv na vnímání důležitosti těchto témat mezi příjemci zpráv. Dle této teorie tedy média mohou ovlivňovat (a určovat), o čem bude příjemce přemýšlet. Studium agenda setting v sobě nese zaměření na oblasti mediálního obsahu a příjemce zpráv.⁸⁴ Obecně lze říci, že tato teorie předpokládá vysokou korelaci mezi agendou mediální a agendou veřejnou a naopak.⁸⁵

⁸⁰ Volek, „Mediální obraz ve volební kampani“, 6–7.

⁸¹ Pamela J. Shoemaker a Stephen D. Reese, *Mediating the Message in the 21st Century: A media sociology perspective* (New York: Routledge, 2014), 39.

⁸² Ibid., 3.

⁸³ Tomáš Trampota, *Zpravodajství* (Praha: Portál, 2006), 112–113.

⁸⁴ Tomáš Trampota a Martina Vojtěchovská, *Metody výzkumu médií* (Praha: Portál, 2010), 242.

⁸⁵ Maxwell E. McCombs, *Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění* (Praha: Portál, 2009), 36, 42.

Maxwell McCombs, americký pedagog a novinář věnující se politické komunikaci, označuje za duchovního otce myšlenky nastolování agendy novináře Waltera Lippmanna. Ten ve svém díle *Public Opinion* z roku 1922 pojmenoval základní aspekty této myšlenky, když média označil za tvůrce „pseudoprostředí“, ze kterého vychází veřejné mínění, které díky tomu nereaguje na „skutečnou“ realitu. Intenzivněji se tématu nastolování agendy začali v 60. letech 20. století věnovat právě Maxwell McCombs a Donald Shaw, na pozadí studia ovlivňování chování voličů masovými médii ve městě Chapel Hill.⁸⁶ Této dvojici je také přisuzováno autorství pojmu *agenda setting*.⁸⁷

Dle těchto autorů informace, které média uvolňují do oběhu, hrají roli v tom, jaké představy si jako příjemci uděláme o skutečnosti.⁸⁸ Nicméně, původní interpretace McCombsa a Shawa, že četnost je ten faktor, který rozhoduje o proniknutí do veřejné agendy, byla časem překonána. Jiráček s Köpplovou uvádějí, že pozornost je potřeba spíše věnovat tzv. *primingu* (zdůrazňování) a *framingu*.⁸⁹ V případě *framingu*, rámování, hovoříme o hlavní zastřešující myšlence, která dává informacím kontext a spojuje je s tématem. Nutno podotknout, že McCombs se tématu rámování a rámců nevyhýbá a obě teorie propojuje, až sjednocuje.⁹⁰

Sám McCombs hovořil o nastolování agendy prvního a druhého stupně. První stupeň spojil s upoutáváním pozornosti objektem (tématem, zprávou), druhý stupeň chápal jako agendu atributů, což jsou vlastnosti, které vyplňují obraz objektu. Tyto atributy pak tvoří, řečeno spolu s Lippmannem, obrazy v našich hlavách.⁹¹

Na výzkum McCombsa a Shawa navázali například teoretici komunikace James W. Dearing a Everett M. Rogers. V jejich knize *Agenda Setting* je nastolování agendy trvalou soutěží o pozornost veřejnosti, politiků a mediálních odborníků⁹² a má několik složek – mediální, veřejnou a politickou.⁹³ V souvislosti s nastolováním agendy také predikovali, že různá média mají tendenci ve stejném čase věnovat podobnou míru pozornosti podobným tématům.⁹⁴ Pokud jde o kritické postoje k nastolování agendy, ty zdůrazňují, že obvykle chybí prokázání kauzální

⁸⁶ McCombs, *Agenda setting*, 27–29.

⁸⁷ Jiráček a Köpplová, *Masová média*, 331.

⁸⁸ McCombs, *Agenda setting*, 32.

⁸⁹ Jiráček a Köpplová, *Masová média*, 331.

⁹⁰ McCombs, *Agenda setting*, 132–133.

⁹¹ *Ibid.*, 111–112.

⁹² James W. Dearing a Everett M. Rogers, *Agenda setting. Communication Concepts* (Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 1996), 22.

⁹³ *Ibid.*, 5.

⁹⁴ Trampota, *Zpravodajství*, 120.

spojitosti témat v médiích a na veřejnosti, a poukazují na často chybějící obsahovou analýzu a porovnání proměnných.⁹⁵

1.6 Metoda výzkumu – kvantitativní obsahová analýza

Analytická metoda, která byla použita v této práci, je obsahová analýza. Ta ve svém pojetí vychází z pozitivistické tradice výzkumů,⁹⁶ která připouští existenci reality, a tedy možnost ji pozorovat a měřit.⁹⁷ Své metodologické ukotvení získala v 50. letech 20. století, kdy americký behaviorální vědec Bernard Berelson vydal dílo *Content analysis in communication research*. V této knize uvedl metodu jako „výzkumnou techniku pro objektivní, systematický a kvantitativní popis zjevného obsahu komunikace“.⁹⁸

Obsahovou analýzu můžeme dělit na kvantitativní a kvalitativní, resp. u některých autorů je termín kvalitativní nahrazen pojmem hermeneutická. Kvantitativní forma analýzy je vysoce strukturovaná a pracuje se zkoumáním textu pomocí vybraných znaků. Umožňuje zpracovat velká kvanta dat, která lze následně graficky dobře vizualizovat. Na druhou stranu hermeneutická varianta pracuje s malým počtem textů, lze ji označit za velmi subjektivní a postavenou na interpretaci ze strany výzkumníka.⁹⁹ Výsledkem kvantitativní obsahové analýzy jsou zobecňující data, v základu vypovídající o četnosti sledovaného jevu.¹⁰⁰

Jako každá metoda, i obsahová analýza má své kritiky a limity. Potenciálních rizik, která můžeme potkat při provádění obsahové analýzy, je vícero. Badatel se může dopustit chybné kategorizace, kdy vytvoří vlastní významový systém s potenciálně chybnou důležitostí stanovených kategorií. Nelze opomenout ani fakt, že to, co vytvoříme obsahovou analýzou, je novým textem, kterému jsme mohli udělit jiný význam, než měl analyzovaný text.¹⁰¹ Obsahová analýza je kvantitativní metodou, a jako taková může svádět k faktu, že nejméně důležité prvky jsou také nejdůležitější. Čímž může dojít k opomenutí celkového kontextu textu.¹⁰²

⁹⁵ Denis McQuail, *Úvod do teorie masové komunikace* (Praha: Portál, 2009), 528.

⁹⁶ Renáta Sedláková, *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky* (Praha: Grada, 2014), 291.

⁹⁷ *Ibid.*, 34.

⁹⁸ McQuail, *Úvod do teorie masové komunikace*, 373.

⁹⁹ Winfried Schulz a Irena Reifová, *Analýza obsahu mediálních sdělení* (Praha: Karolinum, 2011), 29–30.

¹⁰⁰ Jiráček a Köpplová, *Masová média*, 267.

¹⁰¹ McQuail, *Úvod do teorie masové komunikace*, 376.

¹⁰² Sedláková, *Výzkum médií*, 300.

2. Analytická část

Pro naplnění hlavního cíle této práce, přiblížení a analyzování mediálního obrazu odstraňování sochy vytvořeného vybranými zpravodajskými portály, bylo nutné stanovit hypotézy, popsat proměnné a zdrojový soubor, v jehož rámci bude analýza prováděna.

2.1 Hypotézy

Hypotézy byly definovány v kontextu základní otázky této práce: „Jakým způsobem informovaly zpravodajské portály o soše a osobě maršála Koněva v souvislosti s odstraňováním jeho sochy?“ Po prostudování analyzovaných textů byly stanoveny tyto hypotézy:

- Hypotéza č. 1: V kontextu zmiňovaných historických událostí bylo Koněvovo jméno primárně spojováno s invazí do Československa v roce 1968.
- Hypotéza č. 2: S osobou maršála Koněva a jeho sochou byla spojena především negativní hodnocení.
- Hypotéza č. 3: V článcích o Koněvovi byla vysoká četnost zmínek o vlasovcích a byli pozitivně hodnoceni.
- Hypotéza č. 4: Prezident Miloš Zeman byl aktivním činitelem sledovaného období a vystupoval ve prospěch zachování sochy.
- Hypotéza č. 5: Události kolem odstraňování sochy byly nejčastěji spojovány se starostou Prahy 6 Ondřejem Kolářem.

2.2 Definování proměnných

Pro ověřování hypotéz bylo stanoveno několik proměnných, které byly aplikovány na kódovací jednotky (viz níže). Užití proměnné lze rozdělit do těchto kategorií:

- Identifikační proměnné – identifikují analyzovaný článek (URL adresa, název článku, datum publikace, zpravodajský portál, rozsah textu, autor, typ příspěvku)
- Analytické proměnné – zabývají se obsahem jednotky
 - hlavní téma článku (zda byl článek primárně věnován osobě nebo soše maršála Koněva
 - přítomnost „koněv“ v nadpisu
 - geografické a národnostní termíny v nadpisu a textu

- vlastní jména v nadpisu a textu

2.3 Charakteristika základního a výběrového souboru

Za základní výzkumnou kódovací jednotku práce jsem zvolil článek publikovaný na zpravodajských portálech Aktuálně.cz, iDNES.cz a Novinky.cz. Článek byl identifikován pomocí klíčového slova „koněv“ v rámci časové osy 12. března 2019 až 3. října 2020. Články jsem vyhledával pomocí databáze Newton Media. Po odstranění video reportáží a blogů (cílem bylo pracovat pouze s textem a omezit názory nepublikované přímo redakcí média) jsem získal 436 článků ze všech tří portálů. Takto byl vytvořen základní soubor. Ten byl podroben dalšímu zkoumání a byly v něm identifikovány články, které měly osobu, či sochu maršála Koněva za své hlavní téma. Tím vznikla skupina 171 článků, tedy výběrový soubor (Tabulka č. 1).

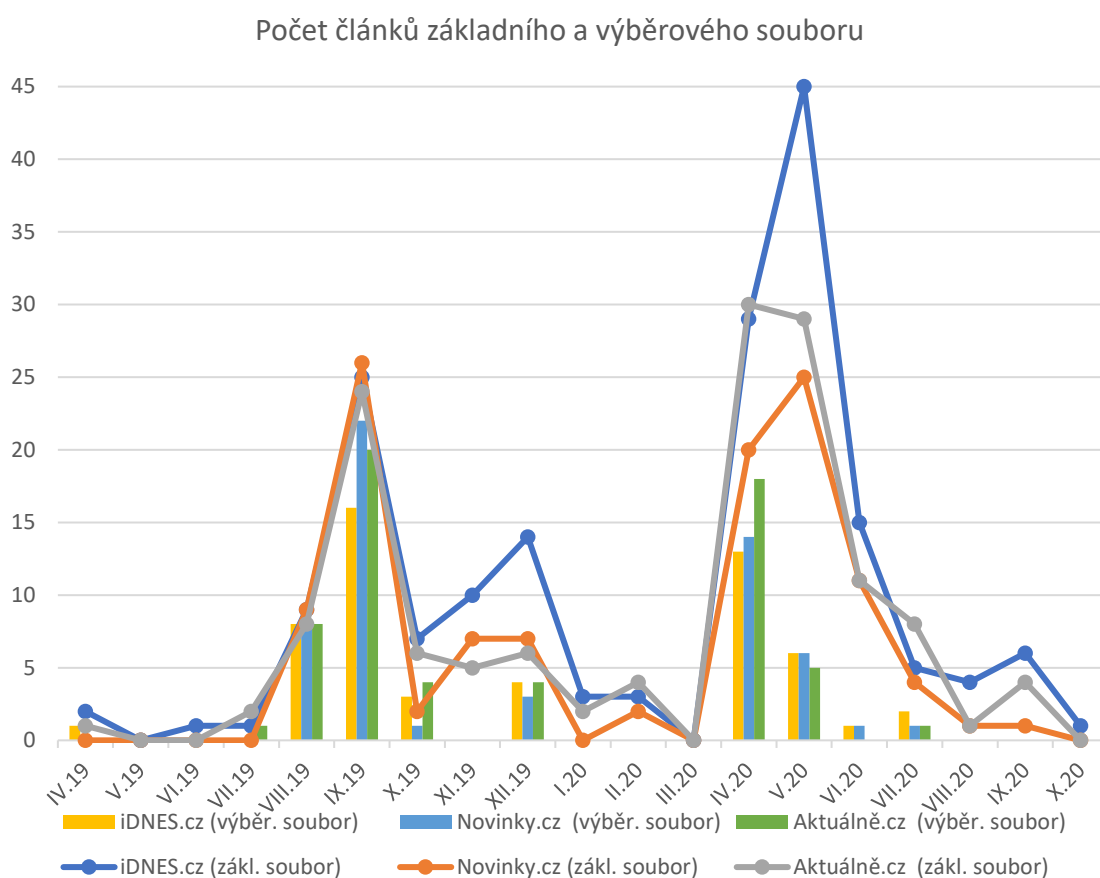
Publikace článků základního a výběrového souboru byla nerovnoměrně rozprostřena v čase. Můžeme pozorovat celkem tři vrcholy v produkci článků základního souboru (Graf č. 1). První byl v září 2019. V této době se blížilo a následně proběhlo (12. září 2019) jednání zastupitelstva Prahy 6 o dalším osudu sochy. Stejně tak se objevovaly zprávy o vandalství a ochraně památníku stavbou lešení. Druhý, menší vrchol je patrný v prosinci 2019 (toto období bylo především pokryto diskuzí o stavbě památníku vlasovcům a protestech z ruské strany). Třetí vrchol se objevil v období května 2020 (viz dále).

V případě výběrového souboru hovoříme o vrcholech v měsících září 2019 (shoda se základním souborem) a duben 2020. V dubnu byla socha odstraněna a začala se řešit nová „postkoněvovská“ témata, jako pomník odhalený vlasovcům v Praze Řeporyjích, ruský agent Andrej Končakov, který údajně přivezl do České republiky jed ricin, vztahy s Ruskem apod., což se promítlo i do nárůstu počtu článků základního souboru za květen 2020.

Období před 12. zářím 2019 bylo vybráno jako kontrolní, aby bylo ověřeno, zda se sledovaná média Koněvovi nevěnovala kontinuálně a nebyl tedy běžnou součástí jejich agendy. Z výsledků je patrné, že doba předcházející odstranění sochy nebyla, pokud jde o četnost článků v základním a výběrovém souboru, nikterak bouřlivá. Srpnový nárůst množství článků můžeme přičíst již zmíněnému blížícímu se zasedání zastupitelstva Prahy 6.

Druhé kontrolní období, 4. duben až 3. říjen 2020 v dubnových hodnotách reflektovalo odstranění sochy (3. dubna 2019), nicméně následně opět výskyt článků poklesl natolik, že můžeme tuto diskuzi uzavřít s tím, že Koněv nebyl standardním tématem mediální produkce sledovaných portálů. Jeho jméno i možnost „být hlavním tématem“ postupně od dubna (výběrový soubor), resp. května 2020 (základní soubor) mizely. Pokud bychom hledali rozdíly

mezi jednotlivými zkoumanými médii v této části analýzy, můžeme je pozorovat u základního souboru. Portály Aktuálně.cz a iDNES.cz publikovaly články i na samých začátcích a na koncích časové osy. Portál Novinky.cz vyprodukoval nejmenší množství článků s daným klíčovým slovem. Na druhou stranu, měl největší relativní četnost publikovaných článků, pokud šlo o porovnání hodnot základního a výběrového souboru (Tabulka č. 1). Portál iDNES.cz v případě výběrového souboru publikoval ve vrcholech produkce nejméně článků ze všech, u základního souboru naopak v prosinci 2019 a květnu 2020 ostatní dvě média množstvím své tvorby překonal. Lze konstatovat, že portál iDNES.cz nejčastěji spojoval Koněvovo jméno i s jinými tématy, než jen s maršálem samotným a jeho sochou.

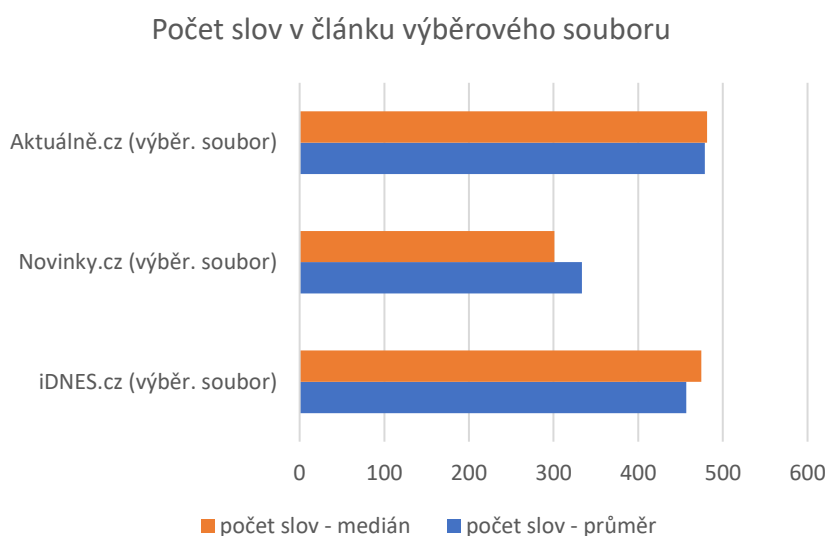

Graf č. 1. Počet publikovaných článků základního a výběrového souboru ve sledovaném čase.

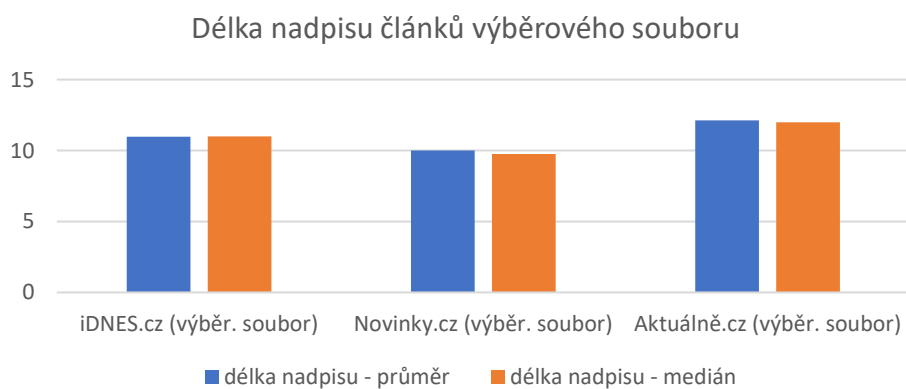
2.4 Výběrový soubor – data o článku

Při snaze o určení charakteristik průměrného článku o Koněvovi ve sledovaných médiích jsem zjistil, že nejobsáhlejší články publikoval portál Aktuálně.cz, portál Novinky.cz naopak psal o tématu články nejkratší (Graf č. 2). Aktuálně.cz také uváděl články s nadpisem delším než ostatní portály, nicméně nelze mluvit o markantním rozdílu (Graf č. 3).

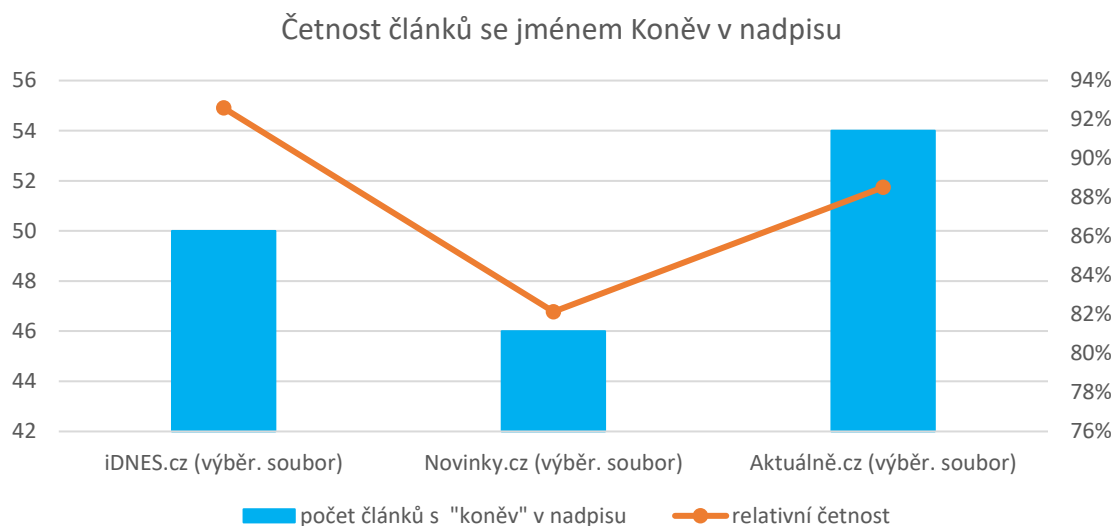
Pro články výběrového souboru bylo charakteristické, že ve velké míře obsahovaly Koněvovo jméno v nadpisu (Graf č. 4). Ostatní jména zdaleka nedosahovala takové četnosti výskytu. Média se na tom, které další jméno bude vhodné do nadpisu, ne vždy shodla, „zajedno“ byla pouze u politiků Zemana a Koláře (Graf č. 5). Míra použití jmen v nadpisech u sledovaných portálů převažovalo nad dalším společným rysem, využitím geografických a národnostních pojmů (Graf č. 6). Pro účely analýzy jsem tyto pojmy sjednotil pod název státu, ke kterému jsou vztaženy (sjednocujícím prvkem byl kořen slova, příkladem je kategorie *Rusko* a slovo ruskými, ruskou apod.).

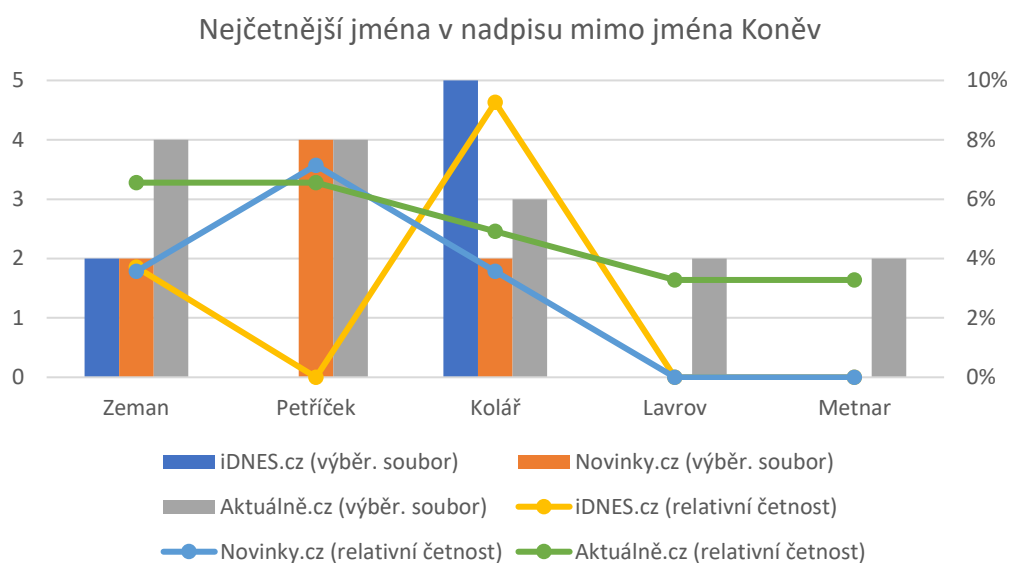
Graf č. 2. Rozsah článků (počet slov) studovaných zpravodajských portálů.

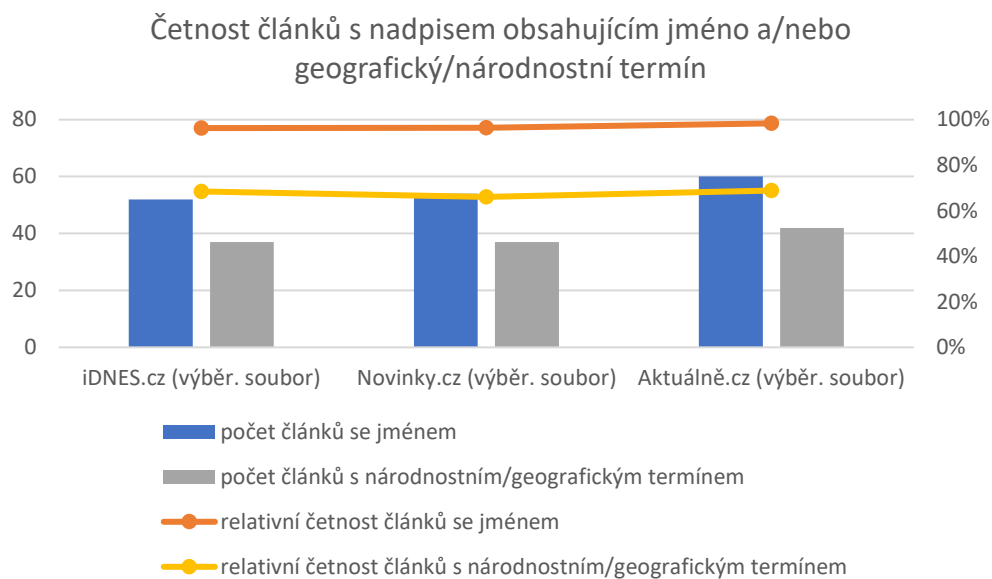
Graf č. 3. Délky nadpisů (počet slov) studovaných zpravodajských portálů.

Graf č. 4. Relativní a absolutní četnost článků se jménem Koněv v nadpisu.

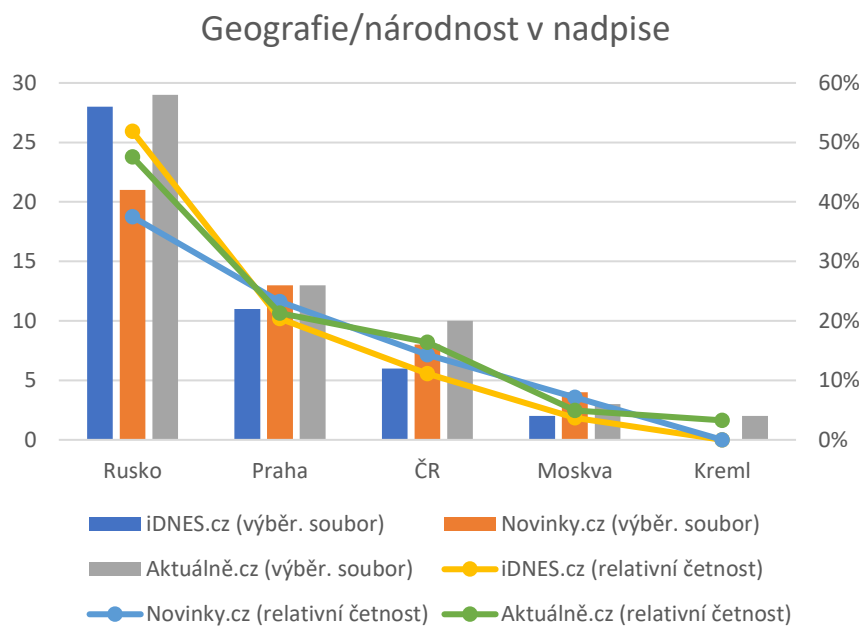

Graf č. 5. Porovnání relativní a absolutní četnosti využití vlastních jmen v nadpisech článků (mimo Koněva).

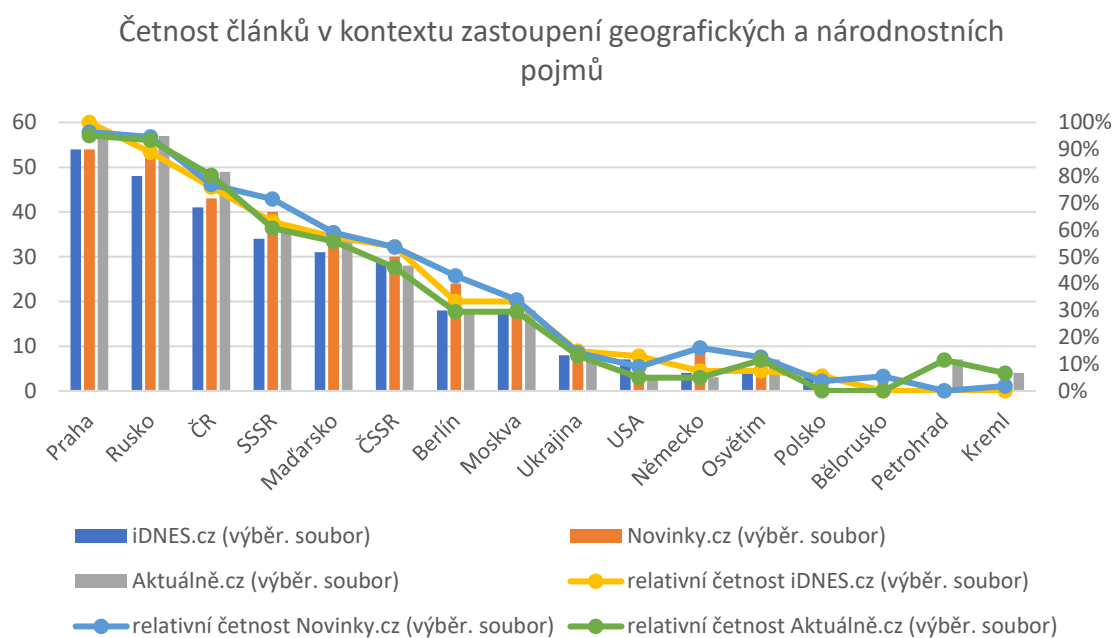
Graf č. 6. Relativní a absolutní četnost článků s vlastním jménem a/nebo geografickým/národnostním termínem v nadpisu (mimo Koněva).

Je patrné, že z pohledu relativní četnosti se titulková tvorba velmi podobá. V případě národnostních a geografických termínů autoři článků preferovali zmínku *Ruska* (zde byl ale také největší rozptyl mezi médii v relativní a absolutní četnosti), další v pořadí, *Praha*, měla zastoupení o cca polovinu nižší (Graf č. 7).

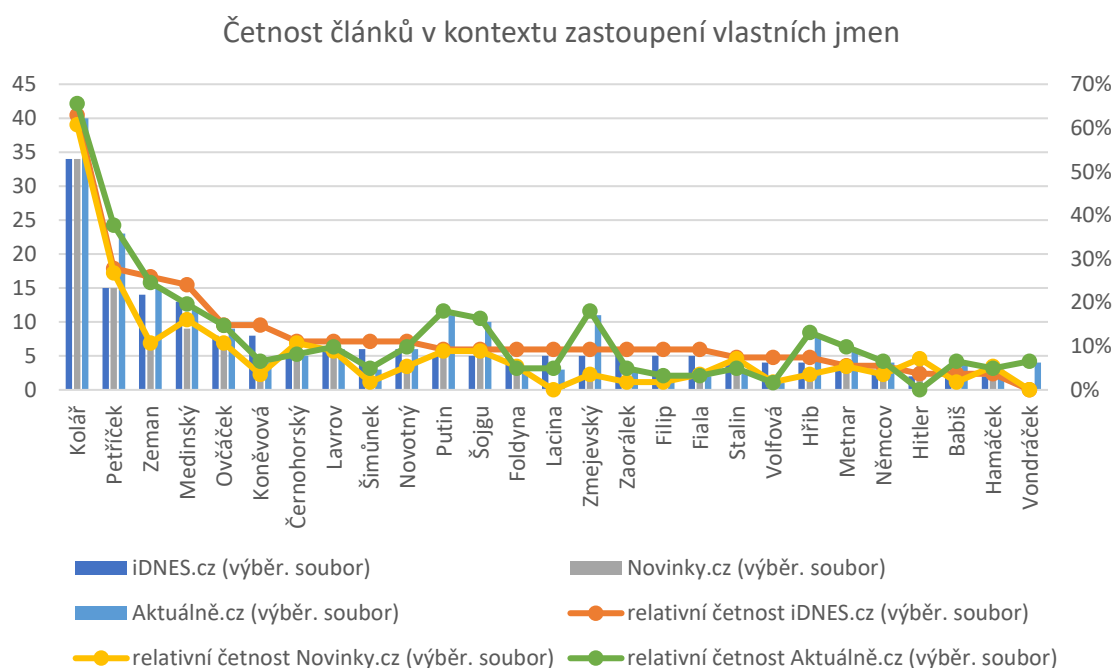

Graf č. 7. Porovnání relativní a absolutní četnosti výskytu geografických a národnostních kategorií v nadpisech článků.

Podobný rozbor, pokud jde o přítomnost geografických a národnostních pojmů a vlastních jmen jsem učinil v textu článků (Graf č. 8 a Graf č. 9). Zde první místo zaujala kategorie *Praha*, nicméně rozdíl v četnosti vůči kategorii druhé v pořadí, *Rusko*, byl zanedbatelný.

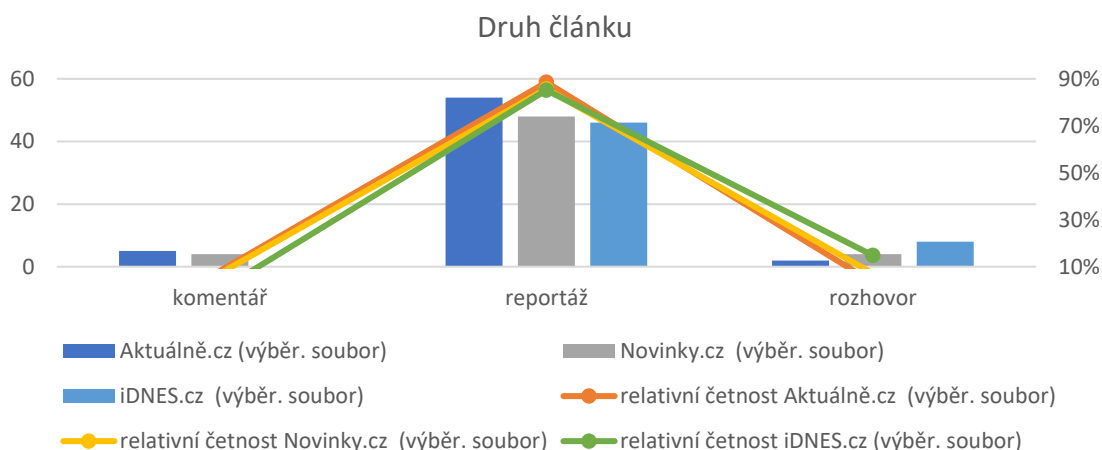
Graf č. 8. Relativní a absolutní četnost výskytu geografických a národnostních pojmů v textu článku výběrového souboru.

Graf č. 9. Relativní a absolutní četnost výskytu vlastních jmen v textu článku (mimo Koněva).

U jmen uvedených v těle článku se média shodla na čtyřech nejčastějších (starosta Prahy 6 Ondřej Kolář, ministr zahraničí Tomáš Petříček, prezident Miloš Zeman, ruský ministr kultury Vladimír Medinský). V případě portálu Novinky.cz Zeman sdílel své čtvrté místo ještě s dalšími dvěma osobami (prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček a aktivista Jiří Černožský). Jak je patrné z grafu, další jména vykazovala různou míru shody napříč médii (Graf č. 9). Významnější rozdíly byly zachyceny u Aktuálně.cz v případě vyššího počtu článků zmiňujících ruské zástupce, prezidenta Vladimíra Putina, ministra obrany Sergeje Šojgua a ruského velvyslance v Praze Alexandera Zmejevského. A také české zástupce, pražského primátora Zdeňka Hřiba a ministra obrany Lubomíra Metnara. Portál iDNES.cz více akcentoval přítomnost Koněvovy vnučky v ČR a vyjádření zmiňující člena KSČM Petra Šimůnka. Portál Novinky.cz naopak výrazněji „opomínal“ Zemana.

Primárním druhem článku ve výběrovém souboru byla reportáž, v menší míře rozhovor a komentář (Graf č. 10). Portál iDNES.cz nepublikoval komentář žádný, zato představil více rozhovorů než obě ostatní média dohromady

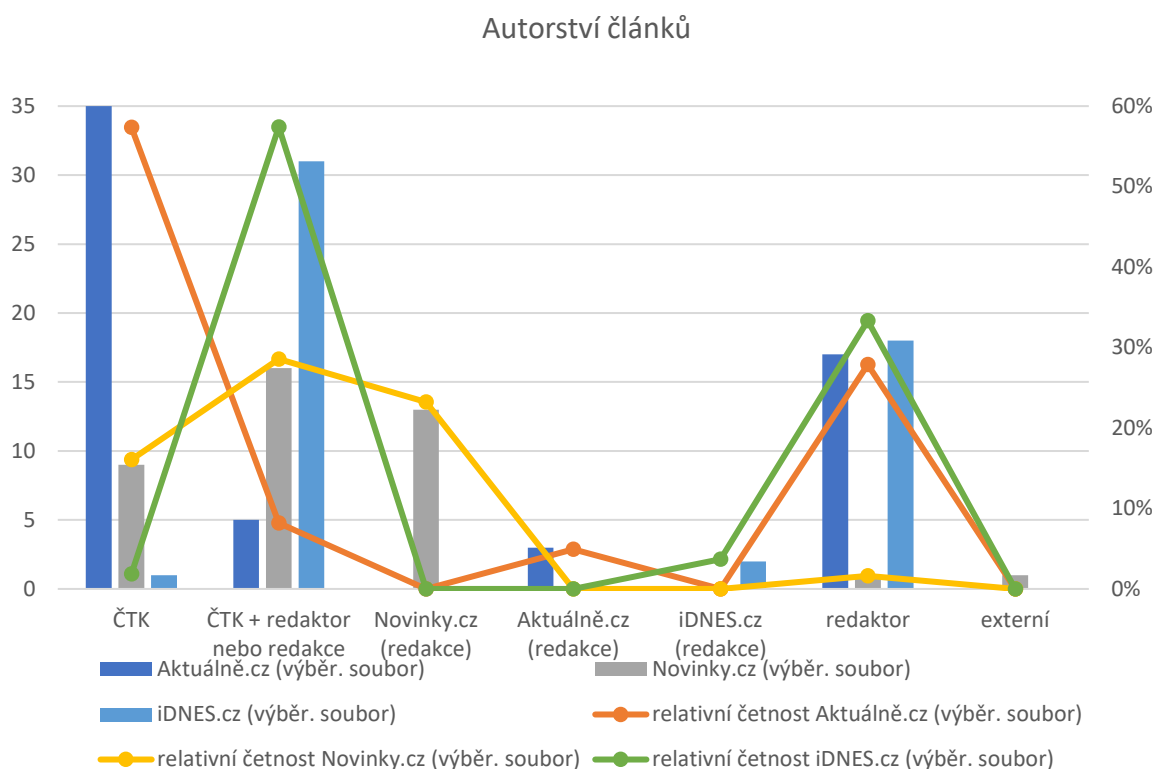

Graf č. 10. Druh článků výběrového souboru.

Pro autorství článků z dílny iDNES.cz bylo typické, že portál vykázal minimum článků „jen“ přejatých z ČTK¹⁰³, naopak šel cestou, kdy k tomuto zdroji doplnil „iDNES.cz“, případně jmenovitě konkrétního redaktora. Tuto variantu naopak minimálně využíval portál Aktuálně.cz. Zajímavým faktem u portálu Novinky.cz bylo, že články označené ryze redaktorovým jménem se vyskytovaly výjimečně (2 % článků), naopak u Aktuálně.cz a iDNES.cz byla takto publikována asi třetina článků. Asi čtvrtina článků Novinky.cz byla spojena jen s autorským podpisem Novinky.cz (Graf č. 11).

¹⁰³ Česká tisková kancelář.

V další části práce následují podkapitoly, které jsou definovány jednotlivými hypotézami a vypořádáváním se s nimi.

Graf č. 11. Autorství článků.

2.5 Hypotézy a interpretace výsledků

2.5.1 Hypotéza č. 1: „V kontextu zmiňovaných historických událostí bylo Koněvovo jméno primárně spojováno s invazí do Československa v roce 1968.“

Tato hypotéza předpokládala, že ve sledovaném období bude postava maršála Koněva v médiích prezentována především v souvislosti s jeho rolí při invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968. Tím by došlo k oslabování dříve prezentované role klíčového osvoboditele Prahy, kterému vděční obyvatelé města postavili sochu.

Pro ověření této hypotézy jsem přistoupil ve výběrovém souboru k identifikaci historických událostí, se kterými bylo Koněvovo jméno spojeno. Události, které se vyskytly v jednotkách zmínek dále rozpracovávány nebyly (společná kategorie *Ostatní*). Vznikly tři hlavní kategorie, pojmenované dle lokality výskytu: *Berlín, ČSSR, Maďarsko*. Kategorie *ČSSR* byla dále

rozdělena na podkategorie *osvobození* (osvobození ČSSR během 2. světové války) a *invaze* (invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968). Kategorie *Berlín* byla rozčleněna na podkategorie *dobyty* (dobyty Berlína sovětskou armádou během 2. světové války), *zed'* (stavba berlínské zdi) a *řešení krize*, pokrývající události kolem tzv. druhé berlínské krize (stavba berlínské zdi úzce souvisí s berlínskou krizí, nicméně v tomto případě šlo o oddělené podkategorie, abych zachytil případnou změnu rétoriky kolem události).

Novinky.cz

Nejčetnější kategorií byla *ČSSR* (49x), a z ní byla více zdůrazňována podkategorie *osvobození* (29x). Druhou nejčastější kategorií bylo *Maďarsko* (33x) a třetí *Berlín* (23x) akcentující především podkategorii *zed'* (15x). Při porovnání časového výskytu kategorií a podkategorií je vidět, že *invaze* v roce 2020 téměř zmizela. K velkému snížení počtu také došlo u kategorie *Berlín*. Vztažení Koněvova jména ke druhé světové válce a bitvě o Berlín se objevilo jen jednou, a to v roce 2019 (Tabulka č. 2).

iDNES.cz

Nejčetnější kategorií byla *ČSSR* (46x). V rámci ní převažovala podkategorie *osvobození* (32x). *Maďarsko* bylo druhou nejčastější kategorií (34x), třetí byl *Berlín* (22x). *Berlín* a *Maďarsko* měly v roce 2019 podobnou četnost (22x a 20x), v roce 2020 kategorie *Berlín* ze sledovaného média zmizela. Stejně tak se téměř ztratila podkategorie *invaze* (Tabulka č. 3).

Aktuálně.cz

Kategorizace historických událostí ukázala, že nejčetnější byla kategorie *ČSSR* (52x), méně četné bylo *Maďarsko* (45x) a *Berlín* (17x) a *řešení krize* (12x). Stejně jako u ostatních médií převažovala podkategorie *osvobození* (32x) nad *invazí* (20x). Opět byl pozorován velký meziroční pokles kategorie *Berlín* (Tabulka č. 4).

Na základě předložených dat lze formulovat závěr, že z historického pohledu byla osoba a socha maršála Koněva v analyzovaných médiích primárně spojována s jeho československým působením. Významně byl také Koněv spojován s potlačením maďarského povstání. Jeho působení v Německu za druhé světové války bylo prezentováno velmi okrajově. Stejně tak jeho role během druhé berlínské krize se v médiích objevila a rychle zmizela (při porovnání let 2019 a 2020). Německé působení se zdá být pro média nevýznamné a spíše okrajové. V médiích převážilo spojení Koněva a osvobození Československa (které se vinulo napříč celým

sledovaným obdobím), jeho role při invazi roku 1968 nebyla tolik akcentována a spíše „probleskla“ v roce 2019. Jedním z důvodů může být fakt, že na Koněvově roli při invazi není jednoznačná shoda. Hypotéza, která předpokládala majoritní spojení Koněva s invazí vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 tak nebyla potvrzena.

2.5.2 Hypotéza č. 2: „S osobou maršála Koněva a jeho sochou byla spojena primárně negativní hodnocení.“

Hypotéza sledovala, zda v médiích při prezentaci Koněva převažovala negativní hodnocení. Pro ověření této hypotézy jsem v rámci výběrového souboru identifikoval všechny přívlastky a tituly, kterými byl Koněv a jeho socha označen. Přívlastky pro účely této práce byly definovány jako větné členy, které rozvíjejí podstatné jméno (zde „titul“), kterým byl označen maršál Koněv, resp. jeho socha. Výraz *socha* a *Koněv* sám o sobě kalkulován nebyl, z pohledu jeho množství a obecného vyznění, byly ale započteny s nimi spojené přívlastky. Celkem jsem takto získal 177 přívlastků a 196 titulů. Ty byly následně sdruženy do kategorií, dle shody.

Novinky.cz

Nalezl jsem celkem 57 přívlastků (42 z nich bylo použito v září 2019) (Tabulka č. 5). Nejčastějším byl *sovětský* (19x)¹⁰⁴, *kontroverzní* (21x) a *krvavý* (8x). V počtu nalezených 47 titulů bylo Koněvovo jméno nejčastěji spojováno se slovem *maršál* (32x), *vojevůdce* (4x) a *osvoboditel* (3x) (Tabulka č. 6). Nejčastější kombinací obou pak byl *sovětský maršál* (16x) a *kontroverzní socha* (16x). Při pohledu na časovou osu použití výrazů je patrné, že u všech přívlastků a titulů došlo mezi roky 2019 a 2020 k poklesu kvantity. Jedinou výjimkou bylo zachování četnosti titulu *vojevůdce* (2 x 2019 a 2x 2020). Výraz *krvavý*, třetí nejčetnější v roce 2019 (a použitý jen v září), dokonce v roce 2020 vůbec použit nebyl.

Kdybychom hledali mezi tituly a přívlastky výrazy s negativní konotací, mohli bychom mezi ně zařadit výrazy *vrah*, *krvavý*, *kontroverzní* a *masový*. Z pohledu relativní četnosti tyto výrazy tvořily 53 % ze všech užitých přívlastků a 2 % z použitých titulů.

¹⁰⁴ S přihlédnutím k faktu, že se jednalo o sovětského občana, není tento výraz pro hodnocení Koněvovy role významný.

iDNES.cz

V článcích z iDNES.cz bylo nalezeno 62 přívlastků (Tabulka č. 7) a 49 titulů (Tabulka č. 8). Nejčastější výskyt měly výrazy *sovětský* (27x) a *kontroverzní* (26x). K titulování Koněvovy osoby byl nejčastěji použit výraz *maršál* (28x) a *osobnost* (5x). Nejčastější kombinací titulu a přívlastku byl *sovětský maršál* (24x) a *kontroverzní socha* (15x). Časová osa reflektující přítomnost uvedených výrazů ukázala, že použití výrazu *sovětský* zaznamenalo v roce 2020 nárůst, slovo *maršál* si udrželo stejnou kvantitu a např. výraz *krvavý* (užitý v srpnu a září 2019) se stejně jako u Novinky.cz již nevyskytl. Výraz *kontroverzní* byl „vyhrazen“ primárně pro rok 2019.

Mezi výrazy, které měly negativní konotaci patřily *kontroverzní*, *krvavý* a *sporný*. Z pohledu relativní četnosti, tyto výrazy tvořily 48 % ze všech užitých přívlastků. V případě titulů se takový výraz nepodařilo identifikovat.

Aktuálně.cz

Výběrový soubor z Aktuálně.cz obsahoval 55 přívlastků (Tabulka č. 9) a 64 titulů (Tabulka č. 10). Nejběžnějším přívlastkem byl *sovětský* (29x), *kontroverzní* (9x) a *krvavý* (5x). Nejčastějším titulem pro Koněva byl *maršál* (45x) a *osvoboditel* (4x). Nejčastější kombinace byla *sovětský maršál* (27x). Porovnání výskytu výrazů mezi roky 2019 a 2020 ukázalo nárůst v užití slova *sovětský*, zmizení slova *kontroverzní* (přítomno září–prosinec 2019) a *krvavý* (přítomno září–říjen 2019) a výrazný pokles výrazu *maršál* (29x 2019, 13x 2020).

Portál Aktuálně.cz byl nejvíce různorodý ze sledovaných médií při použití výrazů s negativním zabarvením: *kontroverzní*, *krvavý*, *monstrum*, *sluha*, *utlačovatel*, *vrah*, *nelítostný*, *stalinský*, *rozporuplný* a *vraždící*. Z pohledu relativní četnosti, tyto výrazy tvořily 35 % ze všech užitých přívlastků a 8 % použitých titulů.

Maršál Koněv, resp. jeho socha byli označováni různými tituly a přívlastky. Všechna tři média našla společnou řeč v případě výrazů „kontroverzní“ a „krvavý“. Shodu taktéž našla v časování používaných výrazů, mnohem více se zabývala charakteristikami Koněva v roce 2019, než v roce 2020. Portál Aktuálně.cz prokázal největší variabilitu při volbě negativně zabarvených přívlastků a titulů pro Koněva.

Diskutovanou hypotézu se podařilo prokázat pouze částečně, a to ve spojení s portálem Novinky.cz a jím používanými přívlastky. Zde míra negativních přívlastků přesáhla 53 %. Tím se v četnosti sice dostal přes 50 %, ale vůči ostatním portálům (primárně iDNES.cz) tato hodnota nebyla o mnoho jiná.

2.5.3 Hypotéza č. 3: „V člancích o Koněvovi byla vysoká četnost zmínek o vlasovcích a byli pozitivně hodnoceni.“

Cílem této hypotézy bylo ověřit, zda nebyl v souvislosti s maršálem Koněvem vůči němu stavěn do protikladu generál Vlasov, resp. vlasovci. A tedy, zda nedocházelo k nahrazování narativu o jediném osvoboditeli Prahy (Koněvovi). Abych ověřil tuto hypotézu, ve výběrovém souboru jsem identifikoval články, které zmiňovaly Vlasova nebo vlasovce (v další části práce jsem oba termíny spojil pod jeden, vlasovci). V základním souboru se na vlasovce odkázalo celkem 125 článků. Články ve výběrovém souboru zmiňovaly vlasovce sporadicky (celkem 16 článků ze všech médií) (Tabulka č. 11).

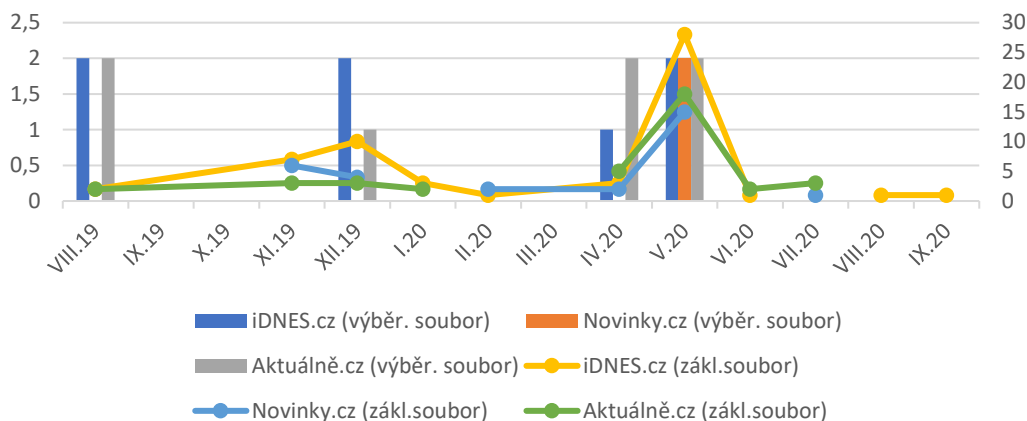
Při pohledu na produkci článků s vlasovci z výběrového souboru nelze jednoznačně hovořit o nějakém publikačním vrcholu ve sledovaném čase. Pokud se ale podíváme na základní soubor tak zjistíme, že klíčovým obdobím zmiňování vlasovců byl květen 2020 a zprávy reagující na odhalení pomníku vlasovcům v Řeporyjích dne 30. dubna 2020 (včetně popisu chování starosty Řeporyjí Novotného a reakcí ruské strany). Mírný nárůst bylo možné pozorovat i v listopadu a prosinci 2019 (v tomto období se v médiích začalo objevovat jméno řeporyjského starosty a jeho plán na stavbu pomníku vlasovcům, a toto rezonovalo v ruských komentářích a mezi českými politiky) (Graf č. 12). Následně vlasovci mediální prostor více méně opustili, podobně jako Koněv.

Abych zjistil, zda a jak byli vlasovci v člancích výběrového souboru prezentováni, hledal jsem vyjádření, která se jim věnovala. Takto bylo získáno celkem 25 vyjádření. Jako vyjádření jsem chápal segment textu, který zmiňoval vlasovce a měl své ohraničení ve smyslu začátku a konce informace. Nejčastěji se jednalo o větu či odstavec. Jednotlivá vyjádření byla poté dle shodnosti tématu spojena do kategorií (Tabulka č. 12).

Novinky.cz

Portál Novinky.cz publikoval dvě shodná vyjádření o vlasovcích (Tabulka č. 12). V nich se odkázal na reakci Ruska na pomník vlasovcům (např. „ruské protesty“, „podíleli na osvobození“, „protisovětskými vlasovci“). Vlasovci zde byli představeni jako ti, kteří spoluosvobodili Prahu a nepatří do současné ani minulé ruské (sovětské) vzpomínané historie.

Počet článků s vlasovci v základním a výběrovém souboru

Graf č. 12. Četnost článků uvádějících ve svém textu vlasovce.

iDNES.CZ

Portál iDNES.cz uveřejnil celkem 11 vyjádření spojených s vlasovci (Tabulka č. 12). Zmínil je v souvislosti s osvobozením Prahy (např. „sovětští tankisté přijeli až den poté, co Němce už porazili vlasovci“, „(sověti)...vraždili raněné vlasovce“). Dále upomínal na stavbu pomníku v Řeporyjích (např. „Pavel Novotný, který se chystá odhalit pamětní desku“, „oni, kdo pomohl Pražanům na konci druhé světové války proti nacistům“). Ruskou stranu v příspěvcích spojil portál s negativními komentáři vůči vlasovcům (např. „vlasovci jenom zrádci“, „přidali na stranu Němců“, „ruské protesty vyvolalo zřízení památníku protisovětským vlasovcům“, „vzbudil poprask v Rusku“).

Aktuálně.cz

Portál Aktuálně.cz se věnoval vlasovcům v celkem 12 vyjádřeních (Tabulka č. 12). Ta se týkala povstání na konci 2. světové války (např. „podporou povstalcům byla na centrální sovětské moci nezávislá Ruská osvobozená armáda“, „dvě stovky z nich zavraždili samotní rudoarmějci“, „dle historiků hráli zásadní roli při záchraně Prahy“).

Další vyjádření byla spojena s pomníkem v Řeporyjích (např. „(Novotný)...známý snahou postavit ve své městské části pomník vlasovcům“, „ruské protesty vyvolalo zřízení památníku protisovětským vlasovcům“). Došlo také na zmínky hodnocení prezentované ruskou stranou (např. „glorifikovat spolupachatele nacistů“, „uráží památku těch, kteří bojovali proti nacistům“).

Z textů Aktuálně.cz vyzněla klíčová role vlasovců při pražském povstání a jejich nezávislost na sovětské armádě, která je pronásledovala. Dále se objevilo téma jejich pomníku a protesty ze strany Ruska, jak vůči stavbě samotné, tak proti oslavě těchto vojáků.

Portál Novinky.cz se tématu vlasovců více méně vyhnul. Aktuálně.cz a iDNES.cz se v počtu článků vyrovnaly. Portál Aktuálně.cz se nejvíce věnoval propojení vlasovců a povstání v Praze, iDNES.cz a Novinky spíše upřednostnily téma vlasovců a jejich pomníku v Řeporyjích.

Pokud v médiích zazněl kritický hlas proti vlasovcům, byl spojen s názory vyřčenými z ruské strany. Všechna média použila výraz „protisovětský“, který nespojovala s názorem současného Ruska, ale s vymezením pozice vlasovců vůči Rudé armádě. Z pohledu českého prostředí byli vlasovci prezentováni bez negativních atributů. Jejich vazby na nacistické Německo se v analyzovaných textech nezmiňovaly, jen při spojení Ruska a jeho názoru na vlasovce.

Uvedenou hypotézu se nepodařilo potvrdit. Četnost jak článků, tak zmínek o vlasovcích byla ve výběrovém souboru velmi nízká. Atributy s nimi spojené spíše potvrzovaly jejich kladnou roli při pražském povstání, resp. poukazovaly na negativní postoj Ruska.

2.5.4 Hypotéza č. 4: „Prezident Miloš Zeman byl aktivním činitelem sledovaného období a vystupoval ve prospěch zachování sochy.“

Hypotéza předpokládala, že se prezident Zeman aktivně zapojil do komunikace ve prospěch zachování sochy. Ve výběrovém souboru jsem proto identifikoval články, které buď zmiňovaly Zemanovo jméno, nebo v nich byl s prezidentem spojován jeho mluvčí Jiří Ovčáček (Tabulka č. 13). Při porovnání množství článků vyšel portál Novinky.cz jako ten, který Koněva a Zemana spojoval nejméně, jak v relativní, tak absolutní četnosti počtu článků. Portály iDNES.cz a Aktuálně.cz vykazaly podobné hodnoty, hlavně v relativní četnosti. Ve člancích všech tří portálů byl Zeman na třetím až čtvrtém místě, pokud šlo o pořadí nejčastěji zmiňovaných osobností (Graf č. 9). Zemanovo jméno také patřilo k těm, na kterém se shodly všechny portály při jeho použití v nadpisu článku. Nicméně jeho četnost byla velmi nízká (Graf č. 5).

Jako další krok pro ověření hypotézy jsem v člancích výběrového souboru odkazujících se na Zemana a jeho mluvčího identifikoval vyjádření, která s nimi portály spojily. Pro další analýzu byla tato vyjádření kategorizována dle společného sjednocujícího prvku, médiu uvedeného autora (případně bylo za autora označeno samotné médium). Jako vyjádření jsem chápal část textu, která zmiňovala prezidenta nebo v souvislosti s ním jeho mluvčího a měla své ohraničení ve smyslu začátku a konce informace vztažené k těmto dvěma osobám. Nejčastěji se jednalo o větu či odstavce.

Novinky.cz

V sedmi článcích bylo identifikováno celkem 20 vyjádření. Devět z nich portál Novinky.cz uvedl jako přímá vyjádření prezidenta, zbývající byla ta, která portál uvedl, jako vyjádření směrem k prezidentovi. V této skupině byli ruský ministr kultury Medinský, starosta Prahy 6 Kolář, mluvčí prezidenta Ovčáček a Novinky.cz (Tabulka č.14).

Medinský využil prostor k pochvale prezidenta a k odkazování se na podporu z jeho strany (např. „pochválil“, „poděkoval mu“, „po slovech prezidenta Miloše Zemana úřady přijmou to správné rozhodnutí“). Starosta Kolář ve s ním spojených vyjádřeních reagoval na prezidenta a jeho mluvčího (např. „hnus z Pražského hradu“, „je řízen Ruskou federací“). Vyjádření prezidentova mluvčího Ovčáčka byla spojena s podporou demonstrantů (za zachování sochy) a kritikou ke straně preferující odstranění pomníku (např. „nenechte se odradit“, „popírači historie“, „umí jen urážet“, „dupat po cti země“).

Prezidentovi Zemanovi byly připsány vyjádření okrajově se (v kontextu množství textu) věnující stíhání politiků Ruskou federací (např. „kontraproduktivní vměšování Ruska“) a Koněvovi (např. „osvobodil nejen Prahu“). Primárně byla publikována Zemanova slova kritizující radnici Prahy 6 a starostu Koláře (např. „hloupý a směšný krok Prahy 6“, „obrazoborectví“, „v životě nic pořádně nedokázali“, „směšná a ubohá gesta kompenzující neschopnost“).

Samotný portál Novinky.cz interpretoval reakci starosty Koláře („pravděpodobně reagoval na Ovčáčkovy twitterové vzkazy o lidské zrůdě a NSDAP“) a informoval několikrát o Zemanově postoji k odstranění sochy („proti odstranění protestoval Zeman“).

iDNES.cz

V 18 článcích se objevilo jméno Zemana, resp. mluvčího Ovčáčka ve 41 vyjádřeních, z toho 11 z nich bylo uvedeno jako přímé ze strany prezidenta. Zbývající byla prezentována jako vyjádření směrem k prezidentovi ze strany ministra Medinského, starosty Kolář, mluvčího Ovčáčka, portálu iDNES.cz a ruské tiskové agentury TASS (Tabulka č. 15).

Vyjádření Medinského poukazovala na prezidentovu podporu, za kterou jej pochválil (např. „poděkoval“, „moudrý a vzdělaný člověk“, „vděčni za podporu“). Vyjádření směrem od starosty Koláře k prezidentovi Zemanovi spojovala prezidenta s extrémisty („prezident se zastává extrémistů“). Prezidentův mluvčí se vyjadřoval kriticky ke straně preferující odstranění pomníku a zdůrazňoval odmítání přepisování historie (např. „uráží oběti holocaustu“, „postup radnice za hanění památky“, „odmítáme přepisování historie“, „cynický starosta z Prahy 6“).

Pro samotného Koněva mnoho slov nenašel (např. „Koněv pomohl zastavit holokaust“, „osvobodil nejen Československo“).

Ruská agentura TASS byla citována v souvislosti s tím, jak využila Zemanovo a Ovčáčkovo jméno při zmínce jejich postoje k aktivitám kolem sochy (např. „čin odsoudil mluvčí prezidenta“, „Ovčáček vyzval všechny slušné lidi, aby se postavili zlu“). Vyjádření uvedená jako přímá ze strany prezidenta Zemana byla zaměřena na kritiku starosty Koláře a Prahy 6 (např. „jsou zbabělí“, „v životě nic pořádně nedokázali“, „hloupost a obrazoborectví“, „odepsal jsem ho jako neschopného“) a okrajově se vyznamenal vůči stíhání českých politiků ruskou stranou („trestní stíhání je kontraproduktivní“). Na Koněvovu roli za druhé světové války vzpomněl v jediném vyjádření („Koněv osvobodil nejen Prahu“). Portál iDNES.cz zmiňoval využití prezidentova jména a jeho mluvčího v ruských médiích a v prohlášení ruského ministerstva (např. „Ovčáček často citován v ruských médiích“, „vděčnost za slova Zemana“). Portál také opakovaně publikoval nesouhlas prezidenta s odstraněním sochy (např. „Zeman protestoval“).

Aktuálně.cz

V 17 článcích bylo identifikováno 37 tvrzení vztahovaných k prezidentovi a jeho mluvčímu. Pět tvrzení bylo uvedených jako přímá ze strany prezidenta, zbývající pak portál spojil s ministrem Medinským, starostou Kolářem, ruským velvyslancem v ČR Zmejevským, mluvčím Ovčáčkem a ruskými médii. Identifikována byla i vyjádření portálu Aktuálně.cz směrem k prezidentovi (Tabulka č. 16).

Medinský se pozitivně vyjádřil o prezidentovi a pochválil jej za podporu (např. „pochválil“, „moudrý a vzdělaný“, „jsme mu vděční“, „po slovech prezidenta Miloše Zemana úřady přijmou to správné rozhodnutí“). Podobně reagoval i velvyslanec Zmejevský, když se odkázal na podporu ze strany prezidenta a české veřejnosti („postoj prezidenta a nesouhlas s výsměchem památce“, „občané vyslovují rozhodný nesouhlas s výsměchem památce“).

Ruská média byla na portále Aktuálně.cz citována v souvislosti s tím, jak publikovala vyjádření ze strany prezidenta (např. „je to naše ostuda“, „jak říká Zeman, od samosprávy lze čekat cokoliv“). Od starosty Koláře padla slova o obavách (např. „proč mám být rukojmím, když mám jiné názory, než Zeman“) a o porovnávání výroků prezidenta a ruského velvyslance (např. „kdo jim to píše“). Prezidentův mluvčí Ovčáček reagoval na označení Koláře nacistou ze strany ministra Medinského a na návrh na stíhání českých politiků ze strany ruské administrativy (např. „jeho rozhořčení plně chápu“, „odstranění sochy vyvolalo zrcadlovou reakci“). Tlumočil i Zemanův názor na sochu (např. „prezident je odpůrcem likvidace této sochy“).

Výroky připisované přímo Zemanovi byly směřovány k zástupcům Prahy 6 (např. „jsou zbabělí“, „v životě nic pořádně nedokázali“). Dále se prezident vyjádřil k maršálovi a jeho soše (např. „Koněv se svými vojáky osvobodil na konci druhé světové války nejen Prahu“, „odsunutí sochy za hloupé a směšné“, „morálně neospraveditelné“). A Zeman také okomentoval stíhání politiků ze strany Ruska (např. „kontraproduktivní vměšování se“).

Portál Aktuálně.cz publikoval kritická vyjádření k Zemanovi („Zeman zradil“, „slouží ruskému režimu“, „jednoznačně kope za Rusy“). Portál zmínil napojení demonstrantů protestujících proti odstranění sochy na prezidenta („Černohorský se v minulosti pohyboval v blízkosti prezidenta“). Prostor byl věnován i obecnému spojení Zemana a protestu proti odstranění sochy („proti postupu radnice ostře protestovali ... i prezident Miloš Zeman“).

Dle předložených dat lze tvrdit, že prezident Zeman byl v médiích zobrazen z několika úhlů pohledu – jednak média citovala jeho vyjádření, a jednak portály publikovaly odkazy na Zemana a komentáře směrem k němu. Pokud sám komentoval maršála Koněva a jeho sochu, prosazoval Zeman její zachování a zaujímal kritický postoj k navrhovatelům odstranění, především ke starostovi Kolářovi. Zemanovo jméno bylo spojeno s podporou ruského postoje, proti čemuž sám nijak nevystupoval, resp. nebylo identifikováno žádné takové jeho vyjádření. Jeho jazyk použitý k postupu Ruska a návrhu na stíhání českých politiků nebyl nikterak negativní. Z pohledu časové osy Zemanovy osobní komentáře spadají především do dubna 2020 (doba odstranění sochy), jeho mluvčího hlavně do srpna a září 2019.

Lze říct, že nejvíce kritický tón k Zemanovi zaujal portál Aktuálně.cz, který také představil nejvíce vlastních názorů. Portál Novinky.cz naopak omezil Zemanovo uvádění v článcích výběrového souboru na minimum. Prezidentův mluvčí Ovčáček na portále iDNES.cz více spojoval odstraňování sochy s nacismem, přepisováním historie, holocaustem. Ani jednou nebylo žádné vyjádření ze strany jeho autora vůči Koněvovi spojeno s jinou historickou událostí, než byly události 2. světové války.

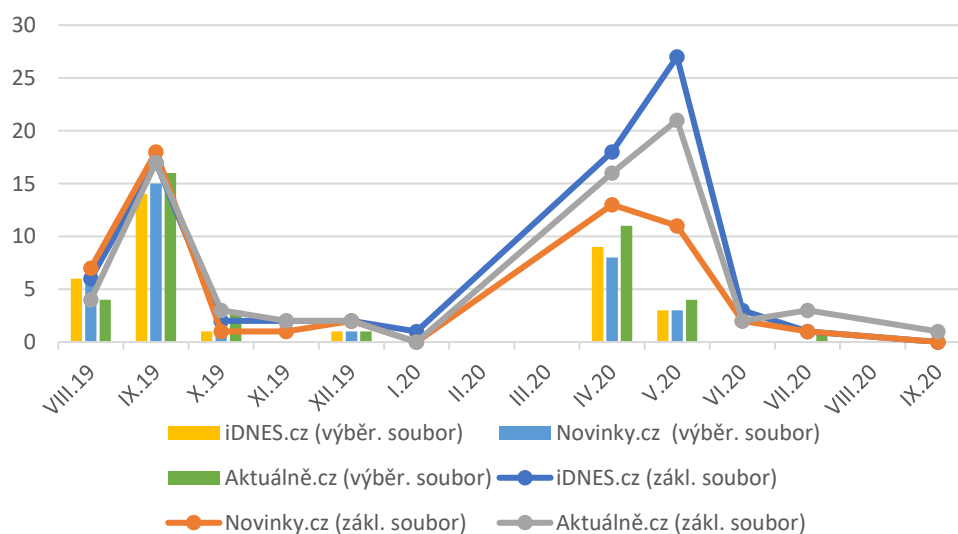
Diskuzi k této hypotéze můžeme uzavřít s tím, že Zeman opravdu vystupoval ve prospěch zachování sochy, ale více než na osobu a sochu maršála Koněva, se zaměřil na kritiku podporovatelů odstranění sochy, a to ještě v limitovaném období. Pokud se vyjádřil k osobě maršála Koněva, tak jen v souvislosti s jeho osvoboditelskou rolí za 2. světové války. Zemanova rétorika byla následně využívána ruskou stranou pro podporu jejího tvrzení. Tuto hypotézu se tedy podařilo potvrdit.

2.5.5 Hypotéza č. 5: „Události kolem odstraňování sochy byly nejčastěji spojovány se starostou Prahy 6 Ondřejem Kolářem.“

Tato hypotéza předpokládala, že nejčastěji prezentovaným jménem v souvislosti s odstraňováním sochy Koněva, bude jméno starosty Prahy 6 Koláře (mimo jména Koněv). Tento předpoklad, jak můžeme vidět v Grafu č. 9, byl správný. Ve výběrovém souboru Koláře všechna tři média „umístila“ na první místo, v relativní četnosti se výskyt článků s jeho jménem pohyboval na úrovni cca 60 %. V absolutní četnosti články s jeho jménem zmiňoval nejvíce portál Aktuálně.cz. Výskyt dalšího jména v pořadí, ministra zahraničí Petříčka, se na portálech vůči Kolářovi pohyboval na cca polovičních hodnotách.

Z pohledu časové osy (Graf č. 13) můžeme tvrdit, že vrcholy výskytu starostova jména korespondovaly s vrcholy výskytu jména Koněva ve výběrovém souboru (září 2019 a duben 2020) (Graf č. 1). U dalšího vrcholu grafu, květen 2020 (základní soubor), lze předpokládat, že se Kolářovo jméno spojilo s jinými tématy, jako bylo odhalení památníku vlasovcům, příjezd agenta s ricinem a ochrana Kolářovi osoby, nebo česko-ruské vztahy. Tento předpoklad nemusí platit pro portál Novinky.cz, který v květnu 2020 vykázal pokles počtu článků s Kolářem a reflektoval tak pohyb křivky článků s Koněvem ve výběrovém souboru. Kolářovo jméno také patřilo do pětice nejužívanějších jmen v nadpisech (mimo Koněva). Na použití jeho jména se shodla všechna tři média (Graf č. 5).

Porovnání četnosti článků s Kolářem v základním a výběrovém souboru

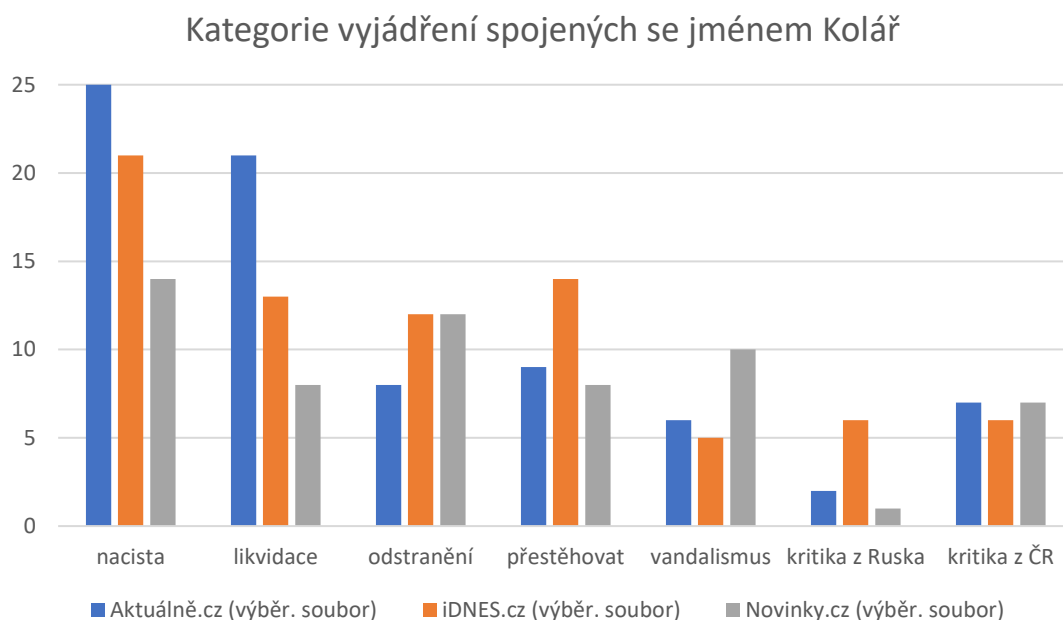

Graf č. 13. Četnost výskytu jména starosty Koláře v základním a výběrovém souboru.

Pro ověření toho, s čím bylo Kolářovo jméno na pozadí Koněvova tématu spojováno nejčastěji, jsem ze článků výběrového souboru identifikoval vyjádření, která se vztahovala ke starostovi Prahy 6. Celkem bylo nalezeno 279 tvrzení (99 na iDNES.cz, 79 na Novinky.cz a 101 na Aktuálně.cz). Jako vyjádření jsem chápal část textu, která zmiňovala Koláře a měla své ohraničení ve smyslu začátku a konce informace vztážené ke starostovi. Nejčastěji se jednalo o větu či odstavec. Jednotlivá vyjádření jsem poté kategorizoval dle toho, jakého tématu se primárně týkala. Majoritní zastoupení měly následující kategorie (Graf č. 14). Kategorie *nacista*, která pokrývala spojení Koláře a jeho rodiny s nacistickými přívlastky. Dále kategorie *likvidace*, obsahující informace o potenciálním ohrožení života starosty. Pokud se vyjádření věnovalo spojení poškozování sochy a starosty, bylo zahrnuto do kategorie *vandalismus*. Vyjádření, která šlo spojit s odebráním sochy z veřejného prostoru, byla zahrnuta do kategorie *přestěhování* nebo *odstranění* (dle použitého výrazu). Nakonec kritická vyjádření z české nebo ruské strany vůči Kolářovi byla zařazena do kategorie *kritika z ČR* nebo *kritika z Ruska*.

Novinky.cz

Na portále Novinky.cz byl Kolář primárně spojen s kategoriemi *nacista* (14x), *odstranění* (12x), *vandalismus* (10x), *likvidace* (8x), *přestěhovat* (8x) a *kritika z ČR* (7x) (Tabulka č. 17).

Graf č. 14. Kategorie tvrzení ve výběrovém souboru vztážených k osobě starosty Koláře.

Pokud se podíváme na časovou osu, kategorie *nacista* se objevila jen v září 2019. Kategorie *likvidace* vykázala podobný průběh (vrchol byl v srpnu 2019). Směrem k roku 2020

ubylo četnosti kategorie *přestěhovat* (vrchol v září 2019) a narostlo *odstranění* (vrchol v dubnu 2020). *Kritika z ČR* meziročně narostla. *Vandalismus* byl v podobné míře přítomen v obou letech.

Aktuálně.cz

Majoritní zastoupení v tomto médiu měly kategorie *nacista* (25x), *likvidace* (21x), *přestěhovat* (9x), *odstranění* (8x), *kritika z ČR* (7x) a *vandalismus* (6x) (Tabulka č. 18). Kategorie *nacista* byla významná v roce 2019 (vrchol září). Kategorie *odstranění* posílila svou kvantitu v roce 2020 (vrchol duben), naopak kategorie *přestěhovat* (vrchol září 2019) směrem k roku 2020 ubylo. Směrem k roku 2020 byla zdůrazněna kategorie *likvidace* (vrchol duben 2020).

iDNES.cz

Majoritně byla opět zastoupena kategorie *nacista* (21x), *přestěhovat* (14x), *likvidace* (13x), *odstranění* (12x), *kritika z ČR* (6x) a *kritika z Ruska* (6x) (Tabulka č. 19). V roce 2020 zmizela kategorie *přestěhovat* (vrchol září 2019), naopak posílilo *odstranění* (vrchol duben 2020). *Likvidace* stagnovala (vrcholy srpen 2019 a duben 2020), klesla kategorie *nacista* (vrchol září 2019). *Kritika z ČR* byla oba sledované roky stejná, narostla kategorie *kritika z Ruska*.

Všechny studované portály se shodovaly v prezentování pěti kategorií (*nacista*, *likvidace*, *přestěhovat*, *odstranění*, *kritika z ČR*). Odlišily se v kategorii *kritika z Ruska*.

Téma likvidace Koláře portál Novinky.cz zmínil jen v roce 2019. Naopak obě další média v akcentaci této kategorie v roce 2020 ještě přidala na množství. Všechna média se shodla na tom, že v roce 2019 spojila se sochou snahu ji „přestěhovat“, v roce následujícím už šlo o to, ji „odstraňovat“.

Pokud se podíváme na četnost výskytu jednotlivých kategorií, je patrné, že téma odstranění sochy (součet kategorií *přestěhovat* a *odstranění*) bylo to, které bylo nejvíce na Novinky.cz a iDNES.cz spojeno s Kolářem. Portál Aktuálně.cz naopak více akcentoval otázku nacismu a likvidace starosty.

Diskutovanou hypotézu se podařilo potvrdit, spolu s určením témat, která byla se starostou Kolářem a Koněvem nejvíce spojována.

Závěr

Předložená bakalářská práce se zaměřila na přiblížení a analyzování mediálního obrazu, který byl vytvořen kolem odstraňování sochy maršála Koněva z náměstí Interbrigády na Praze 6. Událost, která rezonovala nejen v českém prostoru, se stala tématem zpravodajských deníků. A právě to, jak o ní vybrané zpravodajské portály informovaly (Novinky.cz, iDNES.cz a Aktuálně.cz), bylo podrobena kvantitativní obsahové analýze. Období, na němž byla analýza prováděna, bylo od 12. března 2019 až 3. října 2020.

Z pohledu historického byl Koněv v médiích spojován se svým působením v Německu, Maďarsku a Československu. V případě Maďarska a Německa se média zaměřila na zdůrazňování jeho role za studené války. Maršálův podíl na dobytí Berlína na konci druhé světové války byl téměř opomenut. Koněvovo maďarské působení bylo často označováno jako „krvavé“. Z pohledu tehdejšího Československa psala média především o Koněvově roli při osvobození státu, resp. Prahy. Koněvova role před invazí vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 tématu osvobození konkurovala, ale jen ve sledované části roku 2019, pak mediální prostor začala opouštět. Promítl se zde pravděpodobně fakt, že nad jeho působením při osvobození Prahy panuje více méně shoda (ač nesmíme zapomenout na to, že pomyslná první pozice při osvobozování začala být připisována vlasovcům), ale nad rolí při přípravě invaze z roku 1968 se veřejnost i odborníci rozcházejí. Všechna média se shodla na tom, že Koněvovi lze přisoudit i přívlastky mající negativní zabarvení. I proto jsme mohli číst články o „kontroverzním“, „krvavém“ nebo „monstru“ Koněvovi. Slova, která řečeno s Paulem Connertonem, jsou nová a mohou vést ke tvorbě nové identity jako formě zapomínání. Tato identita, pokud ji vztáhneme na český národ, může sloužit jako určitá emancipace od Československem přijatého sovětského výkladu dějin.

Potenciálnímu zapomínání na Koněva přispíval i fakt, že média začala akcentovat nového hrdinu osvobození Prahy, generálporučíka Vlasova, byť v omezeném množství článků výběrového souboru (zde by byla na místě do budoucna hlubší analýza základního souboru, případně jinak specifikovaného souboru článků). U Vlasova, na rozdíl od Koněva, nebyly negativní přívlastky používány, pouze ze strany Ruské federace, která dala jasně najevo, že vlasovce nepovažuje za „své“. Ruský přístup k vlasovcům a vůbec ruský výklad této části historie by v kontextu zjištěného bylo zajímavé podrobit dalšímu studiu, zda je klasickým příkladem Connertonova represivního zapomínání. Kdy reálně existující osoby a jejich činy jsou popřeny. Stejně tak, pokud připustíme Halbwachsovu „jedinou“ historii a vícero kolektivních pamětí, můžeme právě zde pozorovat střet a rozcházení se těchto pamětí, ruské a české. Nutno ale dodat, že kolektivní paměť obou národů není nutně shodná s kolektivní pamětí

jednotlivých skupin společnosti a aktérů kolem odstraňování sochy. A je tedy potřeba vnímat odstíny kolektivní paměti jednotlivých skupin.

Nelze na druhou stranu hovořit o tom, že odebrání Koněvova pomníku z prostoru by bylo stejnou formou represivního vymazávání. Už jen proto, že jeho role při osvobození Prahy a Československa zůstala v médiích zachována. A možná byla i (nechtěně?) posílena tím, že neexistuje odborný a společenský konsensus na tom, co v roce 1968 v Československu před invazí dělal. Ovšem tím, jak byl pomník odstraněn, byla zbytečně přerušena diskuze (a postupně mediální pokrytí) a zbavili jsme se možnosti poctivě reflektovat své dějiny. Proto, spíše než Connertonovo nařízené zapominání, je na místě akcentovat strukturální amnézií, kdy zmizením informací a jejich symbolu dochází k omezení diskuze a zapomenutí.

Prezident Zeman, který se vyjadřoval ve prospěch zachování sochy, svou energii zaměřil spíše na kritiku oponentů než na argumentaci ve prospěch Koněva. Prezidentovy komentáře ke Koněvovi byly jasně vymezeny druhou světovou válkou, o období po ní se do diskuze nepouštěl. Portál Aktuálně.cz dokonce označil Zemana za člověka, který „jde Rusku na ruku“.

Nejvíce kritizovaným byl starosta Kolář, co by zástupce radnice Prahy 6. Ten, byť ještě v roce 2015 byl pro zachování sochy, se stal hlavním zastáncem jejího odstranění. Snad i proto byl nejčastěji zmiňovanou osobou v tomto tématu. Nutno dodat, že některá média se více než propojení Koláře a Koněva, věnovala ohrožení starostova života a jeho vazbám na nacistické Německo.

V současné době je Koněvova socha uložena v depozitáři v Měšicích u Prahy. Možná čeká na své další působiště, možná na další sochu z veřejného prostoru. Koněvův mediální obraz byl časem nahrazen jinými tématy a do zpravodajských příspěvků se vlastně nevrací. Je otázkou, jak velkým tématem pro Českou republiku byl a je a kdy bude opět zviditelněn. Možná, pokud počkáme na dobu, kdy si opět připomeneme pražské povstání, bude jeho obraz opět oživen a diskutován. A média nám nabídnou jeho aktuální mediální verzi.

Summary

This bachelor's thesis focused on the approach and analysis of the media image, which was created around the removal of the statue of marshal Koněv from Interbrigade Square in Prague 6. The way online news portals informed about this event (Novinky.cz, iDNES.cz, Aktuálně.cz) in the period from March 12, 2019 to October 3, 2020 was subjected to a quantitative content analysis.

The study of the media image was based on several selected hypotheses that worked with key people (marshal Koněv, lieutenant general Vlasov, president Zeman and the mayor of Prague 6 Kolář) and the events of this topic.

The analysis confirmed that Koněv's name, in connection with Czechoslovakia, was more associated with his role in the liberation of the republic than with his involvement in preparing the Warsaw Pact invasion of Czechoslovakia in 1968. President Zeman supported the preservation of the statue. At the same time, more than a marshal's advocate, he became a critic of opponents. The most frequently mentioned person in connection with Koněv was the mayor of Prague 6, Ondřej Kolář. The mayor was presented as the main face in the effort to remove the statue. As a result, he was often verbally attacked and associated with, for example, the Nazi party, or his direct liquidation by the posted agent was resolved. In the texts the Vlasov group was referred to as the one that primarily contributed to the liberation of Prague. Koněv was sidelined and lost the position of the liberator of the capital in May. Unlike Koněv, no negative attributes were attached to the Vlasov group. Russia strongly opposed to this interpretation as the Vlasov group does not fall into its official historical description.

In connection with the results provided by the analysis of the texts, the conclusion of this thesis is that the media created a picture that encouraged forgetting about Koněv. In the context of this process it was possible to observe several forms of forgetting, as characterized by Paul Connerton.

Použitá literatura

Assmann, Jan. *Cultural Memory and Early Civilization*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.

Connerton, Paul. *How Modernity Forgets*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

Čuřík, Jaroslav. *Nové trendy v médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2012.

Dearing, James W. a Everett M. Rogers. *Agenda Setting. Communication Concepts*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 1996.

Halbwachs, Maurice a Lewis A. Coser. *On collective memory*. Chicago: University of Chicago Press, 1992.

Hroch, Miroslav. „Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum“. In *Historická sociologie*, ed. Jiří Šubrt. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, 2010, 31–46.

Jiráček, Jan a Barbara Köpplová. *Masová média*. 2. vydání. Praha: Portál, 2015.

Kopeček, Michal. „Historická paměť a liberální nacionalismus v Česku a střední Evropě po roce 1989“. In *Kapitoly z dějin české demokracie po roce 1989*, eds. Adéla Gjuríčová a Michal Kopeček. Praha: Paseka, 2008, 232–264.

Kubišová, Zuzana. „Kolektivní paměť a národní identita“. In *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt. Praha: Karolinum Press, 2014, 82–111.

Maslowski, Nicolas. „Politika paměti jako nástroj manipulace a morálky“. In *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt. Praha: Karolinum Press, 2014, 69–81.

Maslowski, Nicolas a Jiří Šubrt. „Úvod“. In *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt. Praha: Karolinum Press, 2014, 7–11.

McCombs, Maxwell E. *Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009.

McQuail, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vydání. Praha: Portál, 2009.

Nora, Pierre. „Mezi paměti a historií“. In *Politika paměti: antologie francouzských společenských věd*, ed. Alban Bensa. Praha: CEFRES, 1998, 7–31.

Ricoeur, Paul. *Křehká identita: úcta k druhému a kulturní identita*. Třebenice: Mlýn, 2000.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 99/1996 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ruskou federací o přátelských vztazích a spolupráci. In Sbíрка zákonů 1996, ve znění účinném od 5.3.1996.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 251/1999 Sb., o sjednání Dohody mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o vzájemném udržování válečných hrobů. In Sbíрка zákonů 1999, ve znění účinném od 11.8. 1999.

Sedláková, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Žurnalistika a komunikace*. Praha: Grada, 2014.

Shoemaker, Pamela J. a Stephen D. Reese. *Mediating the Message in the 21st Century: A media sociology perspective*. Third edition. New York: Routledge, 2014.

Schulz, Winfried a Irena Reifová. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2011.

Šubrt, Jiří, Maslowski, Nicolas a Štěpánka Lehmann. „Maurice Halbwachs, koncept rámců paměti a kolektivní paměti“. In *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt. Praha: Karolinum Press, 2014, 15–30.

Šubrt, Jiří, Maslowski Nicolas a Štěpánka Lehmann. „Soudobé teorie sociální paměti“. In *Kolektivní paměť: K teoretickým otázkám*, eds. Nicolas Maslowski a Jiří Šubrt. Praha: Karolinum Press, 2014, 31–45.

Trampota, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006.

Trampota, Tomáš a Martina Vojtěchovská. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2014.

Zákon č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech a o změně zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In Sbíрка zákonů 2004, ve znění účinném od 1.7. 2004.

Online zdroje

Aktuálně.cz. „Tiráž“. <https://www.aktualne.cz/autori> (staženo 3. 12. 2020).

Connerton, Paul. „Seven types of forgetting“. *Memory Studies* 1, č.1 (2008): 59–71, <https://doi.org/10.1177/1750698007083889> (staženo 7. 7. 2021).

Estonian ministry of defence. „Estonian Ministry of Defence commencing preparation work for the identification of the war graves located at the Tõnismägi green area“, naposledy upravené 26. 4. 2007, <https://www.valitsus.ee/en/news/estonian-ministry-defence-commencing-preparation-work-identification-war-graves-located> (staženo 2. 12. 2020).

Gemius. „Domény“. <https://rating.gemius.com/cz/tree/2> (staženo 1. 12. 2020).

Gemius. „Kategorie“. <https://rating.gemius.com/cz/tree/2> (staženo 5. 3. 2020).

„Koněv míří do depozitáře. Praha 6 odstranila sochu sovětského maršála“. *Česká televize*. Naposledy upravené 3. 4. 2020. <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/3071128-konev-miri-do-depozitare-praha-6-dava-odstranit-kontroverzni-sochu-sovetskeho> (staženo 2. 12. 2020).

Kopeček, Michal. „Hledání „paměti národa“. Politika dějin, nostalgie a české dějepisectví komunismu“. *Dějiny – teorie – kritika* 4, č. 1 (2007): 7–26, <https://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=156> (staženo 6. 1. 2021).

Kozłowski, Andrzej. „Comparative analysis of cyberattacks on Estonia, Georgia and Kyrgyzstan“. *European Scientific Journal* 10, č. 7 (February 2014): 237–245, <https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/2941> (staženo 2. 12. 2020).

Hlavatý, Pavel. „Maršál Koněv a jeho socha“. *ČRo Plus*, 9. 5. 2020, <https://plus.rozhlas.cz/marsal-konev-a-jeho-socha-8198880> (staženo 3. 12. 2020).

Mediaguru. „Mapa vlastníků českých médií“. Naposledy upravené 21. 3. 2019. <https://www.mediaguru.cz/clanky/2019/03/aktualizovana-mapa-vlastniku-ceskych-medii/> (staženo 3. 12. 2020).

Mediální skupina Mafra. „Ředitelé útvarů“. <https://www.mafra.cz/o-spolecnosti.aspx?cat=reditele> (staženo 3. 12. 2020).

Mediální skupina Mafra. „Zpravodajský portál iDNES.cz“. <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-idnes.htm&cat=internet> (staženo 3. 12. 2020).

Městská část Praha 6. „Další nakládání s pomníkem maršála Ivana Stěpanoviče Koněva“. Schváleno zastupitelstvem 12. 9. 2019, <https://www.praha6.cz/media?zprava=258> (staženo 2. 12. 2020).

Městská část Praha 6. „Interpelace – Pomník Maršála Koněva“. Projednáno 24. 4. 2015, https://www.praha6.cz/export/1014/interpelace/Pan_V_K.doc (staženo 2. 12. 2020).

Městská část Praha 6. „Zastupitelstvo Prahy 6 přijalo usnesení k pomníku maršála Koněva“. Schváleno zastupitelstvem 24. 11. 2017. <https://www.praha6.cz/media?zprava=194> (staženo 2. 12. 2020).

„Musíte naši ambasádu chránit, obrací se Petříček na Rusko po útoku extremistů“. *Novinky.cz*, 6. 4. 2020. <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/musite-nasi-ambasadu-chranit-obraci-se-petricek-na-rusko-po-utoku-extremistu-40319558> (staženo 18. 1. 2021).

Nadační fond nezávislé žurnalistiky. „Typologie domácích zpravodajských webů“. <https://www.nfz.cz/studie-a-analyzy/typologie-domacich-zpravodajskych-webu> (staženo 6. 3. 2021).

Novinky.cz. „Tiráž“. <https://www.novinky.cz/tiraz> (staženo 3.12. 2020).

Pamětní desky v Praze. „Koněv Ivan Stěpanovič – U sochy Ivana Stěpanoviče Koněva na Náměstí Interbrigády Praha 6 Bubeneč“. Naposledy upravené 1. 10. 2020. <https://www.pametni-desky-v-praze.cz/2020/10/01/konev-ivan-stepanovic-u-sochy-ivana-stepanovice-koneva-na-namesti-interbrigady-praha-6-bubenec/> (staženo 2. 12. 2020).

„Přesun Koněvovy sochy podle Petříčka smlouvu s Ruskem neporuší“. *Aktuálně.cz*, 18. 9. 2019. <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/presun-konevovy-sochy-podle-petricka-smlouvu-s-ruskem-neporu-r~e6068f9ad9f611e9b1410cc47ab5f122/> (staženo 4. 12. 2020).

Radchenko, Sergey. „Vladimir Putin wants to rewrite the history of world war II“. *Foreign Policy*, 21. 1. 2020, <https://foreignpolicy.com/2020/01/21/vladimir-putin-wants-to-rewrite-the-history-of-world-war-ii/> (staženo 8. 7. 2021).

„Rusko zahájilo stíhání kvůli Koněvovi. Nepřípustné, odmítá česká diplomacie“. *iDNES.CZ*, 10. 4. 2020, https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/marsal-konev-socha-praha-6-rusko-zahajilo-trestni-stihani.A200410_114458_zahranicni_kha (staženo 18. 1. 2021).

„Ruský ministr označil starostu Prahy 6 za nacistu. Omluva by pomohla, tvrdí Petříček“. *Aktuálně.cz*, 6. 9. 2019, <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/ruska-statni-televize-odvysilala-reportaz-o-konevove-bose/r~f93ab4e2d08711e99ec9ac1f6b220ee8/> (staženo 3. 12. 2020).

Ruus, Kertu, „European Affairs: Cyber War I: Estonia Attacked from Russia“, *The European Institute*, naposledy upravené 31. 12. 2018, <https://www.europeaninstitute.org/index.php/component/content/article?id=67:cyber-war-i-estonia-attacked-from-russia> (staženo 29. 12. 2020).

Seznam.cz. „O nás.“. <https://o.seznam.cz/o-nas/> (staženo 3. 12. 2020).

„Sprostý lhář a svině. Šéfa KSČM Filipa kritizují za výrok o oslavě fašismu“. *iDNES.cz*, 4. 5. 2020, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vojtech-filip-pamatnik-vlasovci-praha-reporyje-fasismus-jiri-ruzicka-senat-kalousek-pavel-novotny-ko.A200504_095422_domaci_pmk (staženo 18. 1. 2021).

Stulík, David, Činčerová, Zuzana a Marco Cardinali. „Russian battles over historical narratives: the case of Prague’s Konev statue“. *Report of European values center for security policy* (2020), https://www.europeanvalues.net/wp-content/uploads/2020/05/konev_report_up.pdf (staženo 2. 12. 2020).

Tomášek, Pavel a Tomáš Kunc. „Aktuálně.cz je s vámi 10 let. Sledovali jste 3 935 online přenosů, četli 365 321 článků. Děkujeme”. *Aktuálně.cz*, 25. 12. 2015, <https://zpravy.aktualne.cz/aktualnecz-je-s-vami-10-let/r~885909407cb211e5b286002590604f2e/> (staženo 3. 12. 2020).

„V Praze odhalen pomník maršála Koněva“. *Rudé Právo*, 9. 5. 1980, 2, <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1980/5/12/2.png> (staženo 7. 7. 2021).

Volek, Jaromír. „Mediální obraz ve volební kampani”. In *22. konference Člověk a média. Mediální obraz politiky(a): Dokáží média rozhodnout volby?* (2013): 5–18. http://www.clovekamedia.cz/konference/sborniky/cm_2013_jaro.pdf (staženo 9. 11. 2020).

Zázvorka, Jan. „Zemane, jsi ubožák, vzkázal do Lán Topolánek. Hanba, přidal se Novotný”. *iDNES.CZ*, 20. 4. 2020, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/topolank-kritika-zeman-kalousek-novotny-hanba-pohrdani.A200420_165740_domaci_zaz (staženo 18. 1. 2021).

Seznam příloh

- Tabulka č. 1. Počet článků základního a výběrového souboru studovaných portálů.
- Tabulka č. 2. Historické kategorie a podkategorie spojené na portále Novinky.cz s Koněvem.
- Tabulka č. 3. Historické kategorie a podkategorie spojené na portále iDNES.cz s Koněvem.
- Tabulka č. 4. Historické kategorie a podkategorie spojené na portále Aktuálně.cz s Koněvem.
- Tabulka č. 5. Přívlasky spojené s Koněvem na portálu Novinky.cz.
- Tabulka č. 6. Tituly spojené s Koněvem na portálu Novinky.cz.
- Tabulka č. 7. Přívlasky spojené s Koněvem na portálu iDNES.cz.
- Tabulka č. 8. Tituly spojené s Koněvem na portálu iDNES.cz.
- Tabulka č. 9. Přívlasky spojené s Koněvem na portálu Aktuálně.cz.
- Tabulka č. 10. Tituly spojené s Koněvem na portálu Aktuálně.cz.
- Tabulka č. 11. Četnost článků s vlasovci v základním a výběrovém souboru.
- Tabulka č. 12. Kategorie vyjádření spojených s vlasovci ve sledovaném čase.
- Tabulka č. 13. Počet článků se jménem prezidenta Zemana v základním a výběrovém souboru.
- Tabulka č. 14. Kategorie vyjádření z článků výběrového souboru zmiňujících Zemana na Novinky.cz.
- Tabulka č. 15. Kategorie vyjádření z článků výběrového souboru zmiňujících Zemana na iDNES.cz.
- Tabulka č. 16. Kategorie vyjádření z článků výběrového souboru zmiňujících Zemana na Aktuálně.cz.
- Tabulka č. 17. Kategorie spojené s Kolářem na Novinky.cz.
- Tabulka č. 18. Kategorie spojené s Kolářem na Aktuálně.cz.
- Tabulka č. 19. Kategorie spojené s Kolářem na iDNES.cz.

	iDNES.cz	Novinky.cz	Aktuálně.cz	celkem
Základní soubor (celkový počet článků)	180	115	141	436
Výběrový soubor (celkový počet článků)	54	56	61	171
Poměr výběrový soubor/základní soubor	30 %	49 %	43 %	39 %

Tabulka č. 1. Počet článků základního a výběrového souboru studovaných portálů.

Novinky.cz	2019		2020			Celkový součet
	IX	XII	IV	V	VIII	
Berlín	19	1	3			23
dobytí Berlína	1					1
řešení krize	6	1				7
zeď	12		3			15
ČSSR	34	2	8	4	1	49
invaze	17	1	1			19
ostatní	1					1
osvobození	16	1	7	4	1	29
Maďarsko	20	1	7	4	1	33
Ostatní	19			2		21
Součet kategorie	92	4	18	10	2	126

Tabulka č. 2. Historické kategorie a podkategorie spojené na portále Novinky.cz s Koněvem.

iDNES.cz	2019					2020			Celkový součet
	VII	VIII	IX	X	XII	IV	V	VI	
Berlín	1	5	5	5	6				22
dobytí Berlína				2	3				5
řešení krize		3	5	1					9
zeď	1	2		2	3				8
ČSSR	3	10	10	4	4	9	5	1	46
invaze	2	5	4	1			1	1	14
osvobození	1	5	6	3	4	9	4		32
Maďarsko	1	6	6	3	4	8	6		34
Ostatní	1	6							7
Součet kategorie	6	27	21	12	14	17	11	1	109

Tabulka č. 3. Historické kategorie a podkategorie spojené na portále iDNES.cz s Koněvem.

Aktuálně.cz	2019					2020			Celkový součet
	VII	VIII	IX	X	XII	IV	V	VII	
Berlín	1	4	6	2	2	2			17
dobytí Berlína						1			1
řešení krize		3	6	2		1			12
zed'	1	1			2				4
ČSSR	2	16	13	4	2	11	3	1	52
invaze	1	8	6	2		3			20
osvobození	1	8	7	2	2	8	3	1	32
Maďarsko	1	7	21	2	2	8	3	1	45
Ostatní			11			9			20
Součet kategorie	4	27	51	8	6	30	6	2	134

Tabulka č. 4. Historické kategorie a podkategorie spojené na portále Aktuálně.cz s Koněvem.

Novinky.cz	2019			2020			Celkový součet	Relativní četnost
	VIII	IX	XII	IV	V	VIII		
krvavý		8					8	14 %
masový		1					1	2 %
populární		1					1	2 %
ruský		1		1			2	4 %
sovětský		12		4	2	1	19	33 %
veliký		1					1	2 %
vítězný		1					1	2 %
kontroverzní	3	15	1		1	1	21	37 %
epický		1					1	2 %
nebyl apolitický					1		1	2 %
hlavní		1					1	2 %
Celkový součet	3	42	1	5	4	2	57	

Tabulka č. 5. Přívlastky spojené s Koněvem na portále Novinky.cz.

Novinky.cz	2019			2020			Celkový součet	Relativní četnost
	VIII	IX	XII	IV	V	VIII		
maršál		25		4	2	1	32	68 %
osobnost						1	1	2 %
osvoboditel		3					3	6 %
symbol		1					1	2 %
velitel		2					2	4 %
voják		1					1	2 %
vojevůdce	1	1		1	1		4	9 %
vrah		1					1	2 %
vůdce		1					1	2 %
zachránce		1					1	2 %
Celkový součet	1	36		5	3	2	47	

Tabulka č. 6. Tituly spojené s Koněvem na portálu Novinky.cz.

iDNES.cz	2019					2020				Celkový součet	Relativní četnost
	VII	VIII	IX	X	XII	IV	V	VI	VIII		
čestný							1			1	2 %
epický			2							2	3 %
krvavý		1	1							2	3 %
ruský						1				1	2 %
sovětský		2	8	2		11	2		2	27	44 %
sporná	1							1		2	3 %
veliký			1							1	2 %
kontroverzní	2	7	11		3		1		2	26	42 %
Celkový součet	3	10	23	2	3	12	4	1	4	62	

Tabulka č. 7. Prívlastky spojené s Koněvem na portálu iDNES.cz.

iDNES.cz	2019					2020				Celkový součet	Relativní četnost
	VII	VIII	IX	X	XII	IV	V	VI	VIII		
hrdina			2							2	4 %
maršál	1	1	10	2		10	2		2	28	57 %
minulost		1	3		1					5	10 %
občan							1			1	2 %
osoba	1									1	2 %
osobnost	1		2		1			1		5	10 %
osvoboditel						1	1			2	4 %
velitel						1				1	2 %
vojevůdce		3				1				4	8 %
Celkový součet	3	5	17	2	2	13	4	1	2	49	

Tabulka č. 8. Tituly spojené s Koněvem na portálu iDNES.cz.

Aktuálně.cz	2019					2020		Celkový součet	Relativní četnost
	VII	VIII	IX	X	XII	IV	V		
geniální			1					1	2 %
historická			1					1	2 %
kontroverzní		3	4	2				9	16 %
krvavý		4	1					5	9 %
nelítostný			1					1	2 %
rozporuplný	1	1						2	4 %
ruský	1		2		1			4	7 %
sovětský		5	6	2	2	11	3	29	53 %
stalinský		1						1	2 %
vraždící			2					2	4 %
Celkový součet	2	14	18	4	3	11	3	55	

Tabulka č. 9. Prívlastky spojené s Koněvem na portálu Aktuálně.cz.

Aktuálně.cz	2019					2020		Celkový součet	Relativní četnost
	VII	VIII	IX	X	XII	IV	V		
maršál	1	9	17	2	3	10	3	45	70 %
monstrum			2					2	3 %
odsun				1				1	2 %
osvoboditel	1		2			1		4	6 %
postava			1					1	2 %
sluha		1						1	2 %
utlačovatel	1							1	2 %
velitel						1		1	2 %
vojevůdce		1	1					2	3 %
vrah			1					1	2 %
vůdce		1						1	2 %
hrdina		3				1		4	6 %
Celkový součet	3	15	24	3	3	13	3	64	

Tabulka č. 10. Tituly spojené s Koněvem na portálu Aktuálně.cz.

	iDNES.cz	Novinky.cz	Aktuálně.cz	Celkem
Počet článků zmiňujících vlasovce v základním souboru	57	30	38	125
Podíl z celkového počtu článků	32 %	26 %	27 %	29 %
Počet článků zmiňujících vlasovce ve výběrovém souboru	7	2	7	16
Podíl z celkového počtu článků	13 %	4 %	11 %	9 %

Tabulka č. 11. Četnost článků s vlasovci v základním a výběrovém souboru.

Kategorie	Datum	Novinky.cz	iDNES.cz	Aktuálně.cz
Pomník vlasovců	V.20	2	2	2
	IX.19		2	
	XII.19		1	1
	IV.20			1
Koněv	VIII.19		1	
	XII.19		1	
Rudá armáda	VIII.19		1	
Ochrana	IV.20		2	1
Povstání	VIII.19		1	5
	IV.20			2

Tabulka č. 12. Kategorie vyjádření spojených s vlasovci ve sledovaném čase.

	iDNES.cz	Novinky.cz	Aktuálně.cz	Celkem
Počet článků se Zemanem v základním souboru	52	25	43	120
Podíl z celkového počtu článků	29 %	22 %	30 %	
Počet článků se Zemanem ve výběrovém souboru	18	7	17	42
Podíl z celkového počtu článků	33 %	13 %	28 %	

Tabulka č. 13. Počet článků se jménem prezidenta Zemana v základním a výběrovém souboru.

	IX.19	IV.20
Kolář	2	1
Medinský	3	
Novinky.cz	1	1
Ovčáček	3	
Zeman		9

Tabulka č. 14. Kategorie vyjádření z článků výběrového souboru zmiňujících Zemana na Novinky.cz.

	VIII.19	IX.19	IV.20
iDNES.cz	1	2	5
Kolář		1	
Medinský		4	
Novinky.cz			
Ovčáček	1	12	2
Zeman		1	10
TASS	2		

Tabulka č. 15. Kategorie vyjádření z článků výběrového souboru zmiňujících Zemana na iDNES.cz.

	VIII.19	IX.19	IV.20	V.20
Aktuálně.cz	1	11	6	
Kolář			2	1
Medinský		2		
Zmejevský				1
Ovčáček		3	1	
Zeman		1	4	
Ruská média		4		

Tabulka č. 16. Kategorie vyjádření z článků výběrového souboru zmiňujících Zemana na Aktuálně.cz.

Novinky.cz	likvidace	nacista	odstranění	přestěhovat	vandalismus	kritika z ČR
2019	7	14	4	8	6	2
VIII	5				3	
IX	2	14	4	8	3	2
2020	1		8		4	5
IV			8		1	5
V	1				3	
celkem	8	14	12	8	10	7

Tabulka č. 17. Kategorie spojené s Kolářem na Novinky.cz.

Aktuálně.cz	likvidace	nacista	odstranění	přestěhovat	vandalismus	kritika z ČR
2019	4	24	1	8	4	3
VIII	2			2	2	
IX	2	23	1	6	1	3
X					1	
XII		1				
2020	17	1	7	1	2	4
IV	15	1	6	1		3
V	2		1		2	
VII						1
celkem	21	25	8	9	6	7

Tabulka č. 18. Kategorie spojené s Kolářem na Aktuálně.cz.

iDNES.cz	likvidace	nacista	odstranění	přestěhovat	vandalismus	kritika z ČR	kritika z Ruska
2019	6	17	4	14	3	3	3
VIII	4			1	3		
IX	2	16	4	13		3	2
XII		1					
2020	7	4	8		2	3	3
IV	5	4	8			3	4
V	2				2		
celkem	13	21	12	14	5	6	6

Tabulka č. 19. Kategorie spojené s Kolářem osy na iDNES.cz.